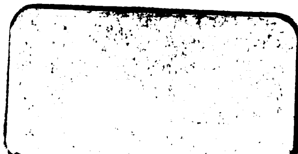

CATUL'S DIGTNING

OPLYST

I DENS SAMMENHÆNG MED DEN TIDLIGERE

GRÆSKE OG LATINSKE LITERATUR

AF

L. B. STENERSEN

KRISTIANIA

TRYKT HOS W. C. FABRITIUS & SØNNER

1887

CATUL'S DIGTNING

OPLYST

I DENS SAMMENHÆNG MED DEN TIDLIGERE

GRÆSKE OG LATINSKE LITERATUR

AF

L. B. STENERSEN

KRISTIANIA

TRYKT HOS W. C. FABRITIUS & SØNNER

1887

Catul tilhørte den Kreds af romerske Digtere, som i Republikens sidste Tider kjæmpede for at skaffe en ny Retning Indgang i Literaturen. Stærkt paavirkede af de alexandrinske Digtere og tildels som disses direkte Efterlignere beskjæftigede de sig med Elegi og mindre episke Digte af mythologisk eller heroisk Indhold, medens de tillige, dog uden her at staa i samme Afhængighedsforhold til Alexandrinerne, skreve lyriske og epigrammatiske Smaadigte, og det lykkedes dem at indarbeide denne, efter nye Principer anlagte Digtning i den romerske Literatur. Betydningen af deres Virksomhed er meget stor. Dels har deres Digtning Værd i og for sig; dels har den i saa væsentlig Mon ryddet Veien for den senere, augusteiske Tids Digtere.

Vi skulle i det følgende — efter et flygtigt Blik paa den romerske Literaturs Oprindelse — betragte noget nærmere den alexandrinske Poesi, der har havt saa afgjørende Indflydelse paa hine Digtere, og iagttage, hvorledes den romerske Literatur efterhaanden er bleven modtagelig for denne; derefter ville vi paavise Eiendommelighederne ved de »nye« Digteres Virksomhed i det hele og saa udførligere dvæle ved Catul og hans Digtning.

Det er bekjendt nok, at hos Romerne opstod Literaturen først sildig og paa en Tid, da Staten ikke alene havde udviklet sig mægtig, men allerede havde gjennemført, hvad der nærmest var dens Opgave, at samle Italien til en Enhed. Romerne vare af Naturen ikke anlagte for literære Sysler, men nu maatte dog en Literatur blive en Nødvendighed. Den gammel-romerske Kultur, som hidtil ikke blot havde været tilstrækkelig, men hvorpaa ogsaa Statens storartede Udvikling havde beroet — denne viste sig ikke længre at være nok, da Rigets Grændser havde udvidet sig til at omfatte ogsaa Egne med græsk-dannet Befolkning, som Syd-Italien og Sicilien. Dannelsen maatte nu gjennemsyres af andre Elementer end de tidligere, og man maatte saaledes ogsaa have en Literatur. Det var selvfølgelig Grækerne, som her kom til at øve sin mægtige Indflydelse paa Romernes Literatur og Kultur i det hele.

Følgen heraf blev, at de Spirer eller Elementer til en Poesi, som fandtes hos Romerne, før Kunstliteraturen dannedes, ikke optoges i denne eller indarbeidedes i den — i alle Fald ikke foreløbig; det er først sent, at den giver noget af denne Folkedigtning Plads hos sig. Og i det hele kunde den romerske Literatur ikke blive ægte national. Den er opstaaet under græsk Paavirkning, og fra denne Paavirkning løsrev den sig aldrig. Vistnok har den et eiendommeligt Præg; Romerne have her lagt det græske tilrette for sit Brug og behandlet det i sin Aand; de have ogsaa udviklet Digtarter, som ikke fandtes hos Grækerne. Men den græske Indflydelse forblev dog overvældig.

Da den romerske Literatur opstod, havde Grækenland allerede tilbagelagt sin Blomstringsperiode. De forskjellige Stater og Stammer havde gjennemgaaet sin individuelle Udvikling og derunder benyttet og udfoldet alle de Kræfter, hvorover de hver for sig raadede. Saaledes vàre de mangehaande, righoldige Spirer, som Grækeraanden indesluttede, komne til fuld Modenhed; Litèratur og Kunst havde frembragt Verker, der i sin Helhed vare skabte af den græske Nations Samarbeide og derfor bare Præget af den græske Fællesaands Eiendommelighed.

Nu havde Grækenland tabt sin Selvstændighed. Alexander den stores Plan at stifte et græsk Verdensrige var strandet; den græske Kultur maatte udbredes paa en anden Maade. Her at optræde som Midlere ligeoverfor Orienten var den Opgave, som nærmest stilledes de hellenistiske Riger, en Opgave, som de ogsaa løste, men paa Bekostning af det græske Kultur-Element. Med Hensyn til Rom stillede, som vi siden skulle se, Forholdene sig foreløbig noget anderledes.

I Grækenland selv var med Tabet af Friheden ogsaa den eiendommelig græske Aand svunden. Folket formaaede ikke længre som før at samle sig og optræde som én Nation; dets aandelige Kraft var brudt. I Literatur og Kunst svandt den skabende Evne; hvad der frembragtes, havde ikke det samme Genialitetens Præg som før. Athen hævdede vel ved den rige Arv fra Fortiden sin Betydning; det var et Hovedsæde for Studiet af Rhetorik og især Filosofi, og flere af Udlandets, for Kunst og Videnskab interesserede Fyrster viste det megen Opmærksomhed. Men for øvrigt var Byen selv afmægtig.

Paa den Tid, da Romerne kom i stærkest Berøring med Grækerne og for Alvor begyndte at tilegne sig deres Kultur, var altsaa det græske Aandsliv selv enerveret. Dette traadte frem paa de forskjelligste Felter. Statslivet manglede Kraft og Enhedssands, Privatlivet Renhed og Sædernes Strenghed. Religionen var forlængst rokket, og hvad Tidens Gudelære og Filosofi bød isteden, var kun en daarlig Erstatning. Kunsten oplevede i de hellenistiske

Stater en i mange Henseender betydningsfuld Efterblomstring, men dens Frembringelser manglede de forrige Tiders Høihed og Adel. Hvad Sproget angaar, saa var vistnok Græsk overalt i den hellenistiske Verden blevet Fællessproget, det almindelige Meddelelsesmiddel, men paavirket af forskjellige Faktorer tabte det betydeligt i Renhed og Karakter. At ogsaa Literaturen maatte komme til at bære Tidsalderens Mærke, siger sig selv.

I literaturhistorisk Henseende har man kaldet denne Periode — fra Diadocherigernes Dannelse til det sidste Diadocheriges Undergang — den alexandrinske, fordi det literære Liv hovedsagelig knyttedes til Alexandria ved de storartede videnskabelige Institutioner, som Ptolemæerne der stiftede og beskyttede. Til dette Centrum bleve saaledes de fleste Forfattere trukne; der sluttede de sig stærkt sammen, og der udvikledes en Literatur med særlig »alexandrinsk« Karakter. Men Alexandria slugte dog ikke ganske alt; ogsaa andre Steder var der Liv, og ikke alle Tidens Literatur-Frembringelser ere et Udslag af den særlig i Alexandria raadende Aand.

At den alexandrinske Literatur ikke var udsprungen af et kraftigt nationalt Liv, men fremkaldtes ved Institutioner, der nærmest stode i Videnskabs og Lærdoms Tjeneste — dette var afgjørende for dens Karakter. Inden visse Grændser kunde den blive af særdeles Værd og Fortjeneste; men hvor uendelig meget der end skreves, vil man ikke vente at finde en virkelig storslagen Produktion med en Beaandelse som Fortidens.

I Prosaliteraturen havde saaledes Alexandrinerne overordentlig Fortjeneste af »Grammatiken« ɔ: Filologien, en Videnskab, hvis Studium Anlægget af de store Bibliotheker saavel i Alexandria selv som i Pergamon fremkaldte. Paa dette Omraade kom Alexandrinernes Lærdom, videnskabelige Forskerlyst og Flid, Grundighed og Skarpsind fuldstændig til sin Ret, og hvad de her virkede, var epokegjørende. Ogsaa for de exakte Videnskaber udrettede de særdeles meget, derimod langt mindre for de andre Fag. Deres Behandling

af Historien var gjennemgaaende lidet overlegen[1]), men der samledes en Mængde Stof fra de forskjelligste Tider og Egne; Studiet af Filosofi og Rhetorik havde sit Hjem, ikke i Alexandria, men i Athen og Lille-Asien.

For Poesiens Vedkommende er det eiendommeligt, at Digterne for en væsentlig Del vare Videnskabsmænd, faglærde. Man har vistnok været tilbøielig til at akcentuere dette for stærkt og til at betragte den alexandrinske Digtning udelukkende som en Leg af de lærde, som en Bibeskjæftigelse i Studerkammeret og beregnet paa en faatallig Clique af lærde Læsere. Det var den nu ikke i den Grad; havde det været Tilfældet, vilde den svundet virkningløst hen uden at sætte sine Spor i Samtidens og Eftertidens Poesi og Kunst[2]). Men de alexandrinske Literaturforhold og den lærde Luft maatte uvilkaarlig øve sin Indflydelse, og det mangen Gang paa en alt andet end heldig Maade, naar man uden Skjøn paa, hvad der egnede sig til poetisk Fremstilling, hentede Stoffet frem fra den lærde Forskning og dens fjerneste Kroge og i dets Behandling kun lagde an paa at fremstille sine Studier i Mythologi, Historie og Naturvidenskab i et lærd-fordreiet, af søgte Dunkeltheder vrimlende Sprog.

Men naar der fremstod Mænd, gjennemtrængte af sin Tids Kultur, og som med digterisk Begavelse forbandt Blik for, hvad Tidens poetiske Evne magtede, og hvilke poetiske Elementer der kunde udnyttes i Overensstemmelse med Tidens Aand, — da lod der sig udvikle en poetisk Literatur, som kunde faa større Betydning end den at naa fra Studerkammer til Studerkammer. Det blev vistnok en studeret Poesi, en Kunst- eller Drivhuspoesi; den havde jo ikke sin Rod i nogen national Bund, og den havde ikke et Folk med virkelig udpræget Nationalitet at vende sig til. Men den blev dog et Udtryk for sin Tids poetiske Gehalt, og den fik vidtrækkende Indflydelse paa Literatur og Kunst.

---

[1]) — naturligvis bortseet fra Polyb, hvis Standpunkt ikke er alexandrinsk; hans Udvikling beror paa ganske særegne Forhold.

[2]) E. Rohde, *Der griech. Roman,* S. 121 o. flg.

Af Tidens Digtning er det den egentlig »alexandrinske«, som her særlig interesserer os, og af denne igjen fortrinsvis de episke og lyriske Arter. Ved disse ville vi da i det følgende hovedsagelig fæste vor Opmærksomhed.

At det egentlig heroiske Epos ikke var Alexandrinernes Sag, viste Apollonios Rhodios tydelig nok[1]). Han havde udarbeidet sit Digt med megen Omhu og, som Tidens Aand krævede det, efter grundige Studier saavel af Digtere som af Geografer og Mythografer. Men i sin Helhed blev hans Arbeide kun et Bevis paa, hvilket Feilgreb han havde gjort i at ville gjenoplive det homeriske Epos, hvor fjernt han og hans Tid stod fra sand Forstaaelse af Heroernes Verden. Hans Digt gav da ogsaa Anledning til den heftige Strid med Kallimachos, der indsaa, at denne Slags Digtning nu var en Umulighed; Striden endte med, at Apollonios og det heroiske Epos fortrængtes.

End mere mislykket var det Forsøg paa at skabe noget nyt, en Slags Mellemting mellem Epos og Tragedie, som vi kjende fra Lykofron's *Alexandra;* men Digtet har sin Interesse som et Exempel paa, hvad Alexandrinerne kunde drive det til, naar det gjaldt at lægge Lærdom for Dagen med Hensyn saavel til Stof som til Sprog og Stil.

Uden poetisk Værd var ogsaa i det hele deres historiske Digtning — her synes dog Rhianos at have dannet en Undtagelse — og deres Behandling af de forskjellige Folkestammers og Byers Oprindelse, historiske og antikvariske Minder, de forskjellige Egnes lokale Sagn og Traditioner o. s. v. — Emner, som naturligvis vare meget yndede, da de gave Anledning nok til at vise Lærdom, anstille Detalj-Undersøgelser og drage frem interessante Kuriositeter. Ogsaa Læredigtet maatte i særdeles Grad tiltale Tidens Smag, og vi finde da ogsaa omtrent alle tænkelige Emner gjorte til Gjenstand for didaktisk Digtning — tildels paa triviellest mulige Maade og uden Spor af digterisk Skjøn.

---

[1]) Andre Digtere i denne Genre kjende vi jo kun af Navn.

Derimod have Alexandrinerne bragt Epylliet og Elegien til en høi Grad af Fuldkommenhed. Om det storslagne, historiske Maleri ikke laa for dem, kunde de nok magte Stemningsbilleder og Emner, som lode sig behandle i mere genremæssig Stil. Her kunde det lykkes dem at udføre Arbeider, som baade i sin Helhed vare afrundede og virkningsfulde, og hvor de enkelte Partier og Detaljer hævede sig frem ved en zirlig og stemningsfuld Behandling. Epyllierne med de smaa, mere begrændsede Skildringer forstode de saaledes at forme til særdeles smukke og elegante Billeder. For øvrigt var Elegien overordentlig yndet. Denne Digtart kunde nemlig efter sin metriske Karakter, hvorved den danner et Mellemled mellem Epos og Lyrik, og sin historiske Udvikling optage meget forskjelligartet Indhold. Alexandrinerne brugte den saaledes til Emner af mere episk Art, deriblandt til Læredigtet, til historisk-antikvariske Undersøgelser o. s. v., men ogsaa i vid Udstrækning til lyrisk Digtning, som Udtryk for Digterens Subjektivitet. Her passede aabenbart Elegien meget bedre for dem end det ældre Melos's Former, og denne Digtning lykkedes dem ogsaa fortrinlig.

Det er Alexandrinernes Fortjeneste at have hævdet Erotikens Ret til at indtage en første Rangs Plads i Poesien. At det var dette Element, hvori Tidens poetiske Kjærne indeholdtes, viste ogsaa Apollonios Rhodios i de Partier af sit Digt, hvor han fremstiller Følelseslivet og dvæler ved de Situationer, der give Anledning til at udmale dette. Men efter den hele Maade, hvorpaa hans Digt var anlagt, kunde dette Element der ikke komme til sin Ret. Dette kunde derimod ske, og skeede, i Elegien. I den alexandrinske Poesi var det netop den erotiske Elegi, som særlig havde Værd.

Alexandrinernes erotiske Elegi var tildels rent lyrisk; men allerede fra Filetas af havde Digterne en stærk Tilbøielighed til at lade Erotiken fremtræde i episk Form, i den erotiske Fortælling, og her havde de fundet et Emne, som de forstode at behandle og udvikle med megen Originalitet[1])

---

[1]) Rohde l. c. S. 70 o. flg., samt S. 27 o. flg. om Alexandrinernes Forløbere her.

Stoffet til denne Digtning hentede de ikke fra den homeriske Hero-Kreds, men fra de Sagn eller »Legender« (Welcker), som Folkedigtningens Fantasi havde skabt. Her fandtes mangen Skikkelse, mangt et »elskende Par«, hvis Ve og Vel gjennem Digterens Skildring kunde blive Udtryk for Tidens Erotik. Slige Fortællinger behandlede de gratiøst og følelsesfuldt i sine Elegier, og de yndede dem i den Grad, at de indflettede dem episodisk ogsaa i Digte, hvis Hovedindhold var af en ganske anden Art, endogsaa i didaktiske.

Kallimachos, der anerkjendes af de gamle som *princeps elegiæ*[1]) og overhovedet paa Grund af sit omfangsrige Forfatterskab fortrinsvis kan betragtes som Alexandrinernes Repræsentant, udtaler sig med megen Bestemhed om, hvad han ansaa for Digtekunstens Opgave, og hvorledes denne skulde løses.

Kallimachos kunde vistnok af Tidens Retning og af sin Stilling som officiel Poet ved Ptolemæer-Hoffet lade sig forlede til at skrive høist underlige Ting. Men han havde baade digterisk Talent og kritisk Sands. Det er omtalt, at han med stor Heftighed bekjæmpede Apollonios og hans episke Digtning. Hvad han nærmest daddede, var det store, bredt anlagte, vidløftige Digt; *μέγα βιβλίον μέγα κακόν*, som hans bekjendte Ytring lød. Han bortviste Opgaver som *μέγα ψοφέουσαν ἀοιδήν* eller, efter Properts's Udtryk (II 1,39), *Phlegræos Iovis Enceladique tumultus* og indlod sig ikke paa at skrive *ἓν ἄεισμα διηνεκές*[2]); derfor delte heller ikke han og hans Tilhængere den almindelige Beundring for Homer. Opgaven skulde være mere begrændset, og den skulde endvidere ikke hentes fra den vanlige, udslidte Sujette-Kreds; han vilde ikke vandre »i andres Spor paa den optraakkede Landevei« eller »drikke af den offentlige Brønd«; han afskyede *τὸν περίφοιτον ἐρώμενον* og *πάντα τὰ δήμοσια*. Her aabenbarer sig tydelig Alexandrinernes Lyst til at finde noget »nyt«, til at interessere ved Emner, som vare lidet eller slet ikke

[1]) Quintil. X 1,58, smlgn. for øvrigt Dilthey, *De Callimachi Cydippa* S. 4.

[2]) Rohde l. c. S. 22. Dilthey l. c. S. 5 o. flg.; 25. Properts betegner ham yderligere som *angusto pectore*; *non inflatus*.

kjendte; Kallimachos havde ikke Sands for den digteriske Behandling, hvorved *publica materies* bliver *privati iuris*.

Men Kallimachos krævede ikke blot, at Emnet skulde være begrændset; ogsaa Behandlingen skulde være kunstfærdig udarbeidet. Han skyede ikke Digressioner, indskudte Fortællinger, fin, penslet Udførelse af Enkeltheder o. s. v. — paa ingen Maade; det vise Levningerne af hans Digtning. Men det hele skulde være afrundet, sammensluttet med strengt gjennemført Symmetri og Præcision[1]). Digtet skulde være *τορευτόν*, som hans *Hekale* kaldes i et Epigram.

I Overensstemmelse med dette sit Program skrev Kallimachos *Αἴτια*, en Samling Elegier, der indeholdt Sagn, Legender o. s. v., hvori Oprindelsen til en hel Del forskjellige Skikke ved Kultus og Lege, Benævnelser af Lokaliteter, Gudenavne o. s. v. forklaredes — det hele knyttet sammen i den Form, at i en Drøm var Digteren løftet til Helikon, hvor Muserne havde givet ham alle disse Oplysninger[2]). Her havde han da nedlagt Resultatet af omfattende specialhistoriske og antikvariske Studier, hvorpaa der var anvendt megen Lærdom og minutiøs Skarpsindighed, og Indholdet var meget broget. En af Elegierne behandlede Fortællingen om Akontios og Kydippe, der var høit skattet og fremkaldte flere Efterligninger[3]). Alting tyder paa, at Kallimachos's virkelige Digterevne her er kommen helt til sin Ret, at denne Fortælling ikke blot har været gratiøs og fint udarbeidet, men ogsaa præget af Følelse og Stemning, uden at være forhutlet af den i poetisk Henseende ufrugtbare Lærdom, som ellers var stærkt nok fremtrædende i hans *Αἴτια*. Slige Fortællinger behandlede han for øvrigt ogsaa i enkelte, særskilte Digte, og det er vistnok ikke tvivlsomt, at denne Digtning ved Kallimachos har naaet sit Høidepunkt.

Hvad vi i det hele kjende til Kallimachos, viser, at han forstod sig og sin Tid ret, naar han skjød fra sig hine »store« Opgaver

---

[1]) Hertil sigter hans *καὶ παχὺ γράμμα καὶ οὐ τορόν* om Antimachos's *Lyde* (smlgn. Catul. c. 95,10). Rohde l. c. S. 72 o. flg.; Dilthey l. c. S. 19.

[2]) Schneider, *Callimachea* II S. 39; Dilthey l. c. S. 15.

[3]) Se Dilthey's oftere citerede Bog.

fra Gude- og Heroverdenen. Tiden selv var for svag og afbleget; den kunde ikke finde sig tilrette med hine den ældre græske Digtnings vældige Skikkelser. Bragtes de frem paa Scenen igjen i sine gamle Roller, maatte de tabe al sin Kraft og blive til blodløse Figurer. Derimod magtede Kallimachos fuldtud den Digtning, hvori Tidens Aand kunde speile sig. Man havde trukket sig tilbage fra det offentlige, fra Handlingen og Interessen for de store Begivenheder. Man førte et mere stille, indadvendt Liv, var mere optagen af sig selv, sine Følelser og sine Stemninger. Derfor fik Tiden netop sit Udtryk gjennem hin Digtning[1]), og derfor kunde denne lykkes. Aanden i denne Digtning kjende vi foruden fra Literaturen ogsaa fra Vesuvbyernes Vægmaleri. Her møde os mangen Gang samme Figurer og Scener, behandlede med Gratie og Stemning, men vege, omgivne af en vis sødlig Duft og ikke frie for Raffinement.

Ogsaa ellers i sin Digtning viste Kallimachos, at han netop var heldigst, naar han saaledes optraadte som Tidens Talsmand. Saaledes var hans Epyllion *Hekale* høit anseet for sine idylliske Skildringer af landlige Forhold, og i hans elegiske Digt *Εἰς λουτρὰ τῆς Παλλάδος* saavelsom i hans officielle Poesi, de episke Hymner, der for øvrigt ere saa stivt anlagte og dels flyde over af Lærdom, dels ere beregnede paa Lovprisning af Fyrstehuset — ogsaa her findes mange tiltalende Smaafortællinger og genremæssige, net tegnede Partier.

Imidlertid lader det sig let forklare, at hvis man akcentuerede hans lærde Digtning, som den traadte frem i hans *Ibis*, mange Stykker af *Αἴτια* o. s. v., maatte man frakjende ham al anden Betydning end den at have fremdraget en hel Del underligt og kuriøst Stof og at have aabnet et vidt Felt for Grammatikeres Studier og Exegese[2]). Han staar i det hele som Hovedrepræsentanten for den alexandrinske Digtning baade med dens Feil og med dens Fortrin.

---

[1]) Om den bukoliske se strax nedenfor.
[2]) Dilthey l. c. S. 22.

Ved de øvrige Digtere i disse Genres skulle vi ikke opholde os, men kun nævne Filetas, Euforion [1]) og Parthenios, fordi disse særlig havde Indflydelse paa Romerne.

Foruden den egentlige Elegi behandlede og udviklede Alexandrinerne det elegiske Epigram med særdeles Dygtighed. Denne Digtart var i høi Grad yndet. Som Elegien kunde Epigrammet optage meget vexlende Indhold og bøies i de forskjelligste Tonarter. Det blev ogsaa den almindelige Form for mindre Stemnings- og Leilighedsdigte. Ved sin Kortfattethed opfordrede det til at lade Tanken fremtræde præciseret og sammentrængt, og netop i saaledes elegant og fint at tilspidse og pointere Epigrammet kunde Tidens Digtere udfolde al sin Kunst og Dygtighed. Paa den anden Side kunde her Studium og Routine præstere adskilligt uden særdeles poetisk Talent.

En af Tidsalderens allerheldigste Frembringelser er den bukoliske Digtning. Alexandrinerne manglede ingenlunde Sands for Naturen og Folkelivet; dette viser sig baade hos Kallimachos (navnlig i hans *Hekale*) og ofte ellers i deres Poesi, ligesom det overhovedet ikke er et usædvanligt Fænomen, at i Tider, hvor Interessen for det kunstige, forfinede er raadende, dog ogsaa Interessen for dettes Modsætning, Natur og Folkeliv, træder frem; det er, som man længes ud fra den indestængte Stueluft i den frie Natur. Men ingen af de egentlige Alexandrinere kunde gjøre Hyrde- og Folkelivet o. a. l. til Hovedemne for sin Digtning; dertil manglede de Forudsætningerne. Denne Opgave kunde derimod en Theokrit med Held stille sig. I hans Hjemstavn rørte sig et kraftigere Folkeliv; Elementer, hentede fra denne Kreds, vare allerede indarbeidede i den der udviklede Kunstdigtning, og dér fandtes fremdeles en levende Folkedigtning. Alt dette forstod Theokrit at benytte, og ved sine Idyller erhvervede han sig den Ros [2]) at være *admirabilis*

[1]) Euforion var vel egentlig ikke Alexandriner, men tilhørte den alexandrinske Retning, ligesom han var ansat ved Bibliotheket i Antiochia og altsaa der indtog samme Stilling som flere af Digterne i Alexandria.

[2]) Quintil. X 1, 55.

in suo genere. Han skal have været en Elev af Filetas, og han opholdt sig meget i Alexandria. Iblandt hans Digte findes flere i »alexandrinsk «Smag, og han har aabenbart lært meget der. Men hans Digterevne og Kunstnerdygtighed vogtede ham for alexandrinske Afveie. — Bion og Moschos fjerne sig meget fra Theokrit's bukoliske Digtning baade i Valget af Stof og i dettes Behandling.

Lyriken for øvrigt har tydelig ikke været Alexandrinernes stærke Side. De skreve nok Smaadigte af forskjellig Art og i forskjelligt Metrum, men i det hele droges de mere til at benytte Elegien og Epigrammet som Form for Digte af lyrisk Indhold. Ellers dyrkedes Iambedigtningen ivrigere end den egentlige Lyrik; navnlig var Choliamben særdeles yndet til Digte af yderst broget Indhold, som didaktisk, historisk, literærhistorisk, fortællende, moraliserende o. s. v.

Hvad den formelle Side ved deres Digtning angaar, saa havde nu ikke Alexandrinerne den Stilsands, som gjør, at hvert Stof faar sin eiendommelige Form, saaledes at Stof og Form kommer til ganske at dække hinanden. De havde tværtimod stærk Tilbøielighed til at udvide Formens Grændser, til at iklæde Stof af meget forskjellig Art samme Form. Endvidere kunde de befatte sig med Kunststykker som at skrive Akrosticha og Digte, hvor Verslinierne dannede Vinger, Åltere o. s. v. Men for øvrigt behandlede de Metret med megen Omhu, Strenghed og teknisk Dygtighed, tildels med stor Elegance. Det galliambiske Vers optræder først i alexandrinsk Tid i Poesien, ligesaa det sotadeiske; men intet af disse er dog Alexandrinernes originale Opfindelse[1]). I det hele var nu Originalitet her neppe mulig paa hin Tid. Dertil var den Rigdom, som forelaa fra Fortiden, for stor; fra den hentede da ogsaa Alexandrinerne, hvad de fandt sig at have Brug for.

[1]) Gleditsch, ***Metrik der Griech. u. Röm.***, § 30, 14.

Vende vi nu tilbage til den romerske Literatur, finde vi, som allerede nævnt, at den ved sin Begyndelse strax øser af græsk Kilde. Men det er ikke den samtidig blomstrende alexandrinske Literatur, som oversættes, eller hvorfra Stoffet hentes. De ældste romerske Forfattere, Livius Andronicus, Nævius og Plautus, skrive Drama og Epos. For Tragediens Vedkommende holde de sig til de gamle græske Tragikere, for Komediens til den ny-attiske Komedies Mestre (om at overføre den »gamle« Komedie til Rom kunde der paa Grund af dennes eiendommelige Karakter ikke være Tale), og Nævius skriver Prætexta-Stykker, som intet havde med Alexandrinerne at gjøre. Eposet er — foruden Livius's latinske Odysse-Oversættelse — en Behandling af et romersk historisk Emne, heller ikke efter alexandrinsk Mønster.

Her lode disse gamle Forfattere sig lede af en aldeles rigtig Følelse; de maatte laane fra Grækerne, men de laante dog fra den græske Nationalpoesi. Derved fik den romerske Literatur fra sin Begyndelse en vis Soliditet, hvorpaa der kunde bygges videre. Alexandrinernes Raffinement passede i det hele ikke til det Standpunkt, hvorpaa Romerne hin Tid befandt sig. Den alexandrinske Literatur skulde komme til at øve ganske overordentlig Indflydelse hos Romerne; men før dette kunde ske, maatte deres Dannelse overhovedet, og ikke mindst deres Sprog, gjennemgaa Udviklings-Faser af væsentlig Betydning.

Hermed hænger det ogsaa sammen, at den romerske Literatur ved sin Begyndelse ikke optager Lyriken. Lyrisk Stemning og

Følelse hørte nu i det hele ikke til den romerske Folkekarakter, og denne maatte stærkt modificeres, før lyrisk Poesi kunde finde Plads i Literaturen. Vi høre nok, at der blev skrevet Hymner af Livius, den ældste Forfatter i Rom, og nogle Aar efter ham af P. Licinius Tegula [1]). Men disse Hymner vare officielle Digte, fremkaldte ved ydre Foranledning; de maa desuden have staaet i Forbindelse med de gamle religiøse Sange, som fandtes hos Romerne, før Kunstliteraturen dannedes, og disse Sange vare alt andet end skikkede til poetisk Udvikling. De indlemmedes heller ikke hermed i Literaturen; der gaar omtrent 150 Aar hen, før vi atter møde en Hymne-Digter [2]). Ogsaa med den dramatiske Lyrik, som vi kjende den udviklet med megen Kunst hos Plautus, er det et eget Forhold. Dens Blomstring er meget kort; allerede hos Terents er Lyriken langt mattere og mindre fremtrædende, og dette bliver end mere Tilfældet hos de senere Dramatikere. Da Romerne saa omsider fik en selvstændig, af anden Digtart uafhængig Lyrik, knyttede denne sig ikke til den gamle dramatiske, men fik sit Udspring fra en ganske anden Kilde.

Den romerske Literatur holdt sig altsaa i Begyndelsen fjern fra den moderne græske Digtning; men Forholdene bleve anderledes efterhaanden, som Kulturen udvikledes i den Retning, den allerede havde taget.

Paa den anden puniske Krigs Tid havde allerede græsk Dannelse faaet ikke liden Indgang hos Romerne, men den trængte fuldstændig seirende igjennem først efter denne Krig.

Inden Literaturen er i saa Henseende Ennius's Virksomhed [3]) bleven af indgribende Betydning. Hans Hovedverk *Annales* var med

---

[1]) Teuffel, R. L. G.[4] § 30, 2; 94, 7; 114, 3.

[2]) At det beror paa en ren Misforstaaelse, naar Nonius citerer Lucilius *in hymnis* o. l., er nu almindelig anerkjendt.

[3]) Porcius Licinus's Epigram (Gell. XVII 21):

Poenico bello secundo Musa pinnato gradu
intulit se bellicosam in Romuli gentem feram

har utvivlsomt særlig Hensyn paa Ennius (smlgn. Ritschl, *Parerga Plaut.* S. 244), der jo kom til Rom nogle Aar før 2den Punerkrigs Slutning; Meningen er ikke den, at de literære Interesser under selve Krigen toge saa mægtigt et

Hensyn til Emnets Art ikke forskjelligt fra Nævius's »Punerkrig«; men medens denne fortalte paa romersk Vis jævnt og tarvelig som en Krønikeskriver, vilde Ennius være *alter Homerus.* Det hele Anlæg af hans Epos var homerisk, og hvorsomhelst det lod sig gjøre, fortaltes de enkelte Begivenheder i homerisk Stil. Endvidere var det skrevet i Hexametre. Derved indførte Ennius det Versemaal, som skulde spille saa væsentlig en Rolle i den romerske Poesi, og derved fortrængtes det gamle, nationale *versus Saturnius*, som Livius og Nævius havde brugt i det fortællende Digt, fra Literaturen [1]). Dette var af megen Vigtighed ogsaa i sproglig Henseende. Medens det saturniske Vers [2]), *horridus ille numerus*, som det kaldes af Horats (*Epl.* II 1, 157), var høist ufuldkomment og tillod store Skjødesløsheder, krævede Hexametret, dette saa fast normerede Versemaal, at Metret behandledes strengt og konsekvent, og at Sprogets Prosodi, der hidtil havde været ustø og vaklende, underkastedes bestemte Regler. Hvad Ennius her har udrettet, er bebetydeligt.

Ennius's dramatiske Forfatterskab interesserer os her ikke saa meget, derimod ere hans »blandede Digte«, *saturæ* [3]), ganske mærkelige. De vise nemlig, hvad der for Resten tydeligt kommer tilsyne ogsaa i hans øvrige Digtning, at han hyldede og kjæmpede for »nye« religiøse og naturfilosofiske Anskuelser, at han var en »Oplysningens« Mand (Digtene *Epicharmus* og *Euhemerus sive Sacra historia*). De vise endvidere hans Mangesidighed og, at han ikke

---

Opsving. Naar Horats (*Epl.* II 1, 156 o. flg.) siger, at Romeren først *post Punica bella quietus* fæstede sin Opmærksomhed ved den græske Literatur, da er dette fuldstændig berettiget. Han tænker særlig paa 2den Punerkrig, efter hvilken Hellenismen ubetinget fik Overhaand, og sætter den romerske Literaturs tidligere Frembringelser ude af Betragtning.

1) Naar undtages, at det af og til senere ved given Leilighed kan efterlignes. En anden Sag er det, at Cato vel ogsaa brugte det.

2) Angaaende det saturniske Vers og de forskjellige Anskuelser, som derom ere gjorte gjældende, se Redegjørelsen hos Gleditsch l. c. § 108 og R. Klotz i Bursian-Müllers *Jahresber.* B. 48 S. 116 o. flg.

3) Til disse have vistnok hans Epigrammer og Digtene *Epicharmus, Euhemerus* o. s. v. hørt; se Teuffel § 103; Luc. Müller, *Quintus Ennius* S. 107.

alene var bekjendt med, men ogsaa paavirket af den græske Literaturs nyere og nyeste, ɔ: alexandrinske Forfattere. Dette se vi af hans *Heduphagetica*, hvor han efterlignede eller stærkt benyttede Archestratos[1]) og af hans *Sota*. Han er desuden den første romerske Forfatter, som med Sikkerhed vides at have skrevet Epigrammer[2]), og naar Plinius (*Epl.* V, 3) omtaler Ennius blandt dem, der foruden med *seria* ogsaa befattede sig med *lusus* og skreve *versiculi severi parum*, altsaa lettere Smaadigte af forskjellig Slags, saa maa det vel være til Stykker blandt hans *saturæ*, der sigtes[3]). Endvidere indførte Ennius som Epigram-Forfatter det elegiske Distichon, der skulde give de senere Digtere Anledning til saa rigt at udfolde sin Kunst, og for øvrigt anvendte han i sine *saturæ* — foruden daktylisk Hexameter, Iamber og Trochæer — det før ukjendte *sotadeiske* Vers, som han optog fra Alexadrinerne[4]), og som ogsaa vandt megen Yndest og blev populært. For Resten er det ikke blot disse Digte, som vidne om Indflydelse fra Alexandrinerne paa Ennius. Indledningen til hans Annaler, hvor han talte om sin Drøm paa Helikon (eller Parnas), var en Efterligning af Kallimachos's Proømium til *Αἴτια*[5]).

Ennius brød altsaa i saa mange Henseender nye Baner for Hellenismen, og denne blev seirende. Der reiste sig en Opposition, som frygtede og modarbeidede den græske Dannelses destruerende Indflydelse paa den romerske Nationalitet. Men denne Opposition arbeidede forgjæves; Hellenismen udbredte sig med ustandselig Magt videre og videre. Ved at trænge frem i Østen kom Romerne stadig i stærkere Berøring med Grækerne og optog fra

---

1) Hos Teuffel § 103, 4 kaldes Archestratos (fra Gela) en »alexandrinsk« Digter, hvilket han dog kun uegentlig kan kaldes; hans Virksomhed kan i ethvert Fald ikke rykkes længre ned end til Ol. 118.

2) Om Nævius se Teuffel § 115, 2; smlgn. Bährens i Udgaven af Catul II S. 2.

3) Bährens l. c. antager, at Plinius mener erotiske Epigrammer, som Ennius skulde have oversat efter alexandrinske Digtere; smlgn. L. Müller l. c. S. 117. Dette er ikke umuligt, men kan dog langtfra siges at være sikkert.

4) Efter dem har han ogsaa skrevet akrostichiske Vers; Cic. *de div.* II 54, 111 maa utvivlsomt gjælde hans *saturæ*. Smlgn. ovenfor S. 12.

5) Smlgn. ovenfor S. 9.

dem mere og mere, indtil det »erobrede Grækenland erobrede Seirherren«. Helleniseringen gik fremad med raske Skridt i Byens 6te Aarhundrede; i det 7de Aarhundrede var den gjennemført. Studiet af græsk, saavel Sprog og Literatur som Filosofi og Rhetorik optoges som Dannelsesmiddel; græske Lærere — deriblandt fremragende Mænd som Panætios og Krates; ogsaa Polyb kom til at indtage en lignende Stilling — kom til Rom og fik stor Indflydelse ved privat og offentlig Undervisning. Græske gymniske og musiske Lege fik Indgang; græske Bibliotheker førtes til Rom, først af Æmilius Paullus, saa af Sulla, siden af Lucullus; og hvad der bragtes did af græske Kunstverker, var ganske enormt. Marcellus havde allerede begyndt dermed efter Erobringen af Syrakus under den anden puniske Krig, og siden blev det omtrent fast Skik, at efter hver Seir i Grækenland og Østen førtes Kunstverker af forskjellig Art til Rom i utrolige Masser[1]).

Den græske Dannelses Indflydelse var nu ingenlunde blot til det gode. Den ødelagde det gamle, og ved det nye, den bragte isteden, var der mange og stærke Skyggesider. Romerne optoge alt, baade godt og ondt, fra Grækerne, og den Aand, som for Tiden herskede i Grækenland og de hellenistiske Riger (smlgn. ovenfor S. 3), viste snart sin korrumperende Magt. Der var vistnok Mænd, som ikke lode sig rive med, og som kun tilegnede sig det gode ved den græske Dannelse; men disse formaaede kun lidet udadtil. Fordærvelsen greb hurtig om sig og traadte frem paa alle Felter, saavel hos Regjeringen og Embedsmændene som i Privatlivet og hos det hele Folk. Det syntes nærmest, som den gamle Cato havde Ret, naar han frygtede, at det græske Væsen skulde ødelægge Rom, og den Tid nærmede sig, da en fuldstændig ny Tingenes Orden maatte indføres, forat de gjærende Elementer kunde komme til Ro.

Inden den poetiske Literatur hersker der i Perioden fra Ennius til den ciceronianske Tid mest Liv paa Komediens Felt; ellers op-

---

[1]) K. O. Müller, *Handb.. d. Archæol. d. Kunst* § 165.

traadte kun én Forfatter, hvis Digtning havde fremragende Betydning, Lucilius, Skaberen af den egentlige romerske Satire. I Epos og høiere Drama var Produktionen i det hele mat. I Prosa-Literaturen er Forholdet omtrent det samme; efter Cato fandtes ingen Forfatter af samme Betydning som han. I Historieskrivningen gjordes vistnok det store Fremskridt, at Latin omtrent ganske fortrængte Græsk, men hvad der skreves, var af tarveligste Art i Sammenligning med Polyb's Verk; Værd havde kun, hvad der offentliggjordes af Memoirer, Taler o. s. v. Derimod dyrkedes Fagvidenskaber, hvoriblandt navnlig med Iver og Held Filologien.

Men Perioden har dog sin store Betydning. Literaturen kommer i Agt og Ære; Mænd af de fornemste Familier og i de høieste Stillinger interessere sig ikke blot for den, men sysle med poetisk og literær Virksomhed. Metrik og Sprog udvikles betydelig i Retning af Korrekthed og Renhed, især under Indflydelse fra den scipioniske Kreds. Saavel Prosaforfattere som Digtere befatte sig ivrig med sproglige, grammatiske og literaturhistoriske Emner, og den ældre Literaturs Frembringelser gjøres til Gjenstand for Studium og kritisk Undersøgelse. Mangt og meget minder her om Alexandrinerne, og endelig faar Rom i L. Ælius Stilo en Filolog, som driver sproglige og antikvariske Studier fuldstændig efter alexandrinsk Methode.

Se vi nu særlig hen til Poesien og dens Forhold til Alexandrinismen, bliver Accius at fremhæve som den, hvis mangesidige Virksomhed repræsenterer Tidens Karakter i det hele. Han skrev — foruden Tragedier og Prætextæ — didaktiske Digte[1]), deriblandt ogsaa af literaturhistorisk og tildels kunsthistorisk Indhold, vistnok efter alexandrinsk Forbillede, medens hans *annales* synes at have behandlet antikvariske og sakral-religiøse Emner, og det er vel sandsynligt, at Kallimachos's *Αἴτια* her har øvet sin Indflydelse; desuden interesserede han sig meget for Sprog og Orthografi. Han

[1]) Teuffel § 134, 6—10; L. Müller, *Lucili sat. rel.* S. 317 o. flg. — Ogsaa Porcius Licinus, Q. Valerius Soranus og Volcacius Sedigitus skreve didaktiske Digte af samme Indhold som Accius's. Teuffel §§ 146, 3; 147.

minder overhovedet i flere Henseender om Ennius, og Plinius (ovenfor S. 16) nævner ham ogsaa ved Siden af denne som Forfatter af lettere Smaadigte.

For Resten er der andre, ganske mærkelige Vidnesbyrd om, at man faar Smag paa alexandrinsk og nyere græsk Literatur. Saaledes begyndte man saa smaat paa erotisk Digtning og Epigramskrivning. Lucilius behandlede Emner af denne Art, og i nogle, mest erotiske Epigrammer fra denne Tid – deriblandt et Par af en Mand som Q. Lutatius Catulus — er der bevaret os Exempler dels paa ligefrem Oversættelse, dels paa Efterligning af alexandrinske Originaler[1]). Senatoren L. Manlius (fra Sulla's Tid) skrev en Bog i euhemeristisk Smag, hvori han fortalte mangehaande Æventyr og Sagn fra forskjellige Egne[2]). Fra samme eller maaske lidt ældre Tid synes Sueius at have været; han skrev Idyller, hvoraf Levninger ere bevarede[3]). Ogsaa Cn. Matius indførte noget nyt, om ikke efter alexandrinsk Forbillede; han efterlignede Hipponax og skrev i choliambisk Metrum »Mimiamber« af moraliserende og satiriserende Indhold[4]).

En mærkelig Stilling indtager Lævius, der efter al Sandsynlighed levede paa Sulla's Tid[5]). Han er stærkt paavirket af Alexandrinerne og til Stof for sine »Erotopægnier« tager han deres erotiske Legender, men giver dem et spøgende og lascivt Tilsnit. Sine Metra henter han dels fra de gamle romerske Dramatikere dels fra Alexandrinerne, og naar han laaner fra disse, er det netop deres kunstigste og vanskeligste Versformer; han efterligner dem endog i rene metriske Kunststykker, som *pterygion Phoenicis*; samtidig ynder han dristige og besværlige Ordsammensætninger efter de gammel-romerske Digteres Vis. Han var egentlig Romernes ældste

---

[1]) Teuffel § 146. Ogsaa Togatadigteren Atta skrev Epigrammer; ligesaa Sulla (smlgn. Plinius l. c.); ibid. §§ 144; 157, 3. Se for øvrigt Bährens l. c. S. 4 o. flg.; F. Bücheler i Rhein. Mus. 1883 S. 474 o. flg.

[2]) Teuffel § 158.

[3]) Teuffel § 150, 7; L. Müller l. c. S. 312.

[4]) Teuffel § 150, 2; Aubert, *De Matio mimiamborum auctore.*

[5]) Teuffel § 150, 3—6; Bährens l. c. S. 6 o. flg.

Lyriker, og han manglede ikke Studium, og vel heller ikke Begavelse; Verset behandlede han med Flid og med adskillig Kunst i Forhold til sin Tid. Men hans Forsøg paa at sammensmelte gammel-romerske og alexandrinske Elementer var ligesaa smagløst og uforstandigt som hans Omstøbning af Stoffet; derfor blev Resultatet ikke heldigt, og hans Virksomhed øvede kun ringe Indflydelse.

Hvad der hidtil i Literaturen kun havde vist sig sporadisk og som Forbud paa en ny Retning, dette brød fuldstændig frem i den ciceronianske Tidsalder.

Hellenismen var allerede gjennemført og befæstede sig kun mere og mere. Det blev almindelig Skik, at de romerske Stormænd samlede om sig Grækere af alle Slags, ikke blot Slaver og Tjenere, men ogsaa Digtere, Literater og Filosofer; derved maatte naturlig Interessen for den moderne græske Literatur tiltage og udbredes. Til de unges Uddannelse var ikke længre Studiet af de ældre græske Forfattere nok; ogsaa den alexandrinske lærde Digtning optoges, og det blev efterhaanden almindeligt, at man skulde gjøre Studiereiser til Grækenland og Lille-Asien. Overhovedet var nu det Tidspunkt kommet, da den romerske Literatur, hvis den engang skulde faa mere omfattende, vidtrækkende Betydning, maatte gjennemtrænges af den nyere græske, hvis Karakter jo netop var mere almen, ikke speciel national-græsk.

I politisk Henseende betegner Perioden Striden mellem det gamle og det nye, Republik og Monarki, og Overgangen til dette sidste. Samme Forhold er der inden Literaturen; der brydes med det gamle, det nye hæver sig kjækt og skaffer sig Plads.

Varro staar paa Overgangen fra den gamle til den nye Tid, skjønt han mere tilhører hin end denne. Han er jo national og holder paa det gamle; men i sine »menippeiske« Satirer indfører han en ny Digtart, hvor han viser sig paavirket af den alexandrinske

Metrik og begynder at følge dennes Regler i Versets Behandling[1]. — Cicero's Stilling er eiendommelig. Som Taler var han Hovedrepræsentant for en ny Retning, om end denne snart igjen skulde betragtes som antikveret. I Poesien derimod staar han som god Patriot paa det nationale Partis Side. Han beundrer Ennius og holder paa Pacuvius og Accius[2]. Han skriver selv historisk-episke Digte og kan ikke finde sig i, at Ennius foragtes af de moderne Alexandrinernes Efterlignere eller »Euforion-Sangerne«, som han kalder dem; han gjør Nar ad disse »nye« Digtere for deres efter alexandrinsk Mønster byggede Vers og snerter dem for deres prosodiske Novationer[3]. Samtidig befatter han sig ikke blot med Oversættelse

---

[1]) Bährens l. c. S. 20. Smlgn. ogsaa de blandt Varro's Skrifter opførte 10 Bøger *Poemata*. I Almindelighed antager man, at Varro i denne Henseende har været de »nye« Digteres Forløber, hvilket jo ogsaa er det rimelige; naar han har kunnet efterligne Menip, har han ogsaa i sin Metrik kunnet efterligne Alexandrinerne. Efter Bährens skal det have været omvendt, saaledes at Varro her er paavirket af de »nye« Digtere; men der er intet, som taler for dette. Naar han siger, at Varro's Menippeer ere skrevne »omtrent mellem 65 og 50«, kan dette ingenlunde bevises. Angaaende Affattelsestiden i det hele har man kun den temmelig generelle Oplysning, Cicero giver, naar han i *Academica*, fra A. 45, lader Varro selv kalde disse Satirer »gamle« Arbeider; for øvrigt er der kun én Satire, hvis Tid med Sikkerhed nærmere kan bestemmes, nemlig *Τρικάρανος*, der maa være skrevet i eller strax efter A. 60. Se Riese *Varronis satur. Menipp. rel.* Side 47 o. flg.

[2]) Ribbeck, *Catul* S. 21.

[3]) *Tusc.* III 19, 45 om Ennius: *O poetam egregium! Quamquam ab his cantoribus Euphorionis contemnitur; ad Att.* VII 2, 1 *flavit ab Epiro lenissimus Onchesmites; hunc σπονδειάζοντα sicui voles τῶν νεωτέρων pro tuo vendita; Or.* 48, 161 *quin etiam, quod iam subrusticum videtur olim autem politius, eorum verborum, quorum eædem erant postremæ duæ literæ, quæ sunt in »optumus«, postremam literam detrahebant, nisi vocalis insequebatur; ita non erat ea offensio in versibus, quam nunc fugiunt poetæ novi.* — Tusculanerne udkom Aar 44, altsaa en halv Snes Aar efter Catul's Død, og Ellis (*Commentary on Cat.* S. XXVII) mener, at Cicero neppe har tænkt paa Catul med dette Udtryk *cantores Euphorionis*, men derimod paa Cinna eller Cornelius Gallus. Nu kan man vistnok ikke paavise nogen særdeles Indflydelse af Euforion paa Catul, men Foragt for Digtning i Ennius's Smag udtaler Catul meget stærkt, og Cicero sigter vel hverken denne eller hin bestemte Digter, men den hele Skole. Af de to andre citerede Steder er heller intet skrevet før flere Aar efter Catul's Død; hint Brev til Atticus er fra Aar 50, *Orator* fra 46. — Det er ellers ikke urimeligt, at Ciceros Stemning mod de »nye« Digtere kan være paavirket af den Mis-

af Aratos, men skriver ogsaa Smaadigte af forskjellig Slags i moderne Smag [1]).

En ganske anden Ensidighed lægge de yngre, »nye«, Digtere for Dagen. I sin Tendents ere de afgjort unationale, ligesom de stille sig i direkte Opposition mod den gammel-romerske Poesi og nære dyb Foragt for Literaturens »Klassikere«, særlig Ennius, og disses Efterlignere. De optræde som en nøie forbunden, sluttet Kreds eller Clique, om man vil; de holde overmaade stærkt paa hverandre indbyrdes og ville ikke lade nogen- eller nogetsomhelst gjælde, der ikke tilhører deres Kreds eller den Retning, de hylde. Sit Program forfegte de med stor Iver og de vide at sætte det igjennem.

Disse Digtere tilhøre saagodtsom alle Periodens yngre Generation, der levede i den Tid, da Cæsar efterhaanden tilkjæmpede sig Eneherredømmet. De ældste af dem ere M. Furius Bibaculus og Valerius Cato, af de øvrige ere Catul og Calvus de mest fremtrædende, og om disse grupperer sig en ikke liden Skare samtidige, saavel Digtere som andre literært dannede og virksomme Mænd, saaledes C. Helvius Cinna, Cornificius, Ticida, Cæcilius, Cornelius Nepos, Varus [2]).

---

fornøielse, han maatte føle ved den yngre Slægts Opposition mod ham som Taler; Calvus var jo en af de mest fremtrædende Repræsentanter for den nye Retning saavel i Digte- som i Talekunst.

1) Bährens l. c. Teuffel § 189.

2) Forbindelsen mellem disse Mænd kjende vi af forskjellige Kilder. At Cato var en Ven af Furius Bibaculus, Cinna og Ticida, vise disses hos Suet. *de gramm.* 11 (smlgn. 4) citerede Vers om ham og hans Digte; hans Forhold til Catul fremgaar af Cat. *c.* 56, der ikke kan være stilet til nogen anden end denne Cato. Catul's egne Digte vise noksom Venskabet mellem ham og Calvus, Cinna, Cornificius, Cæcilius, Cornelius og Varus (den sidste er rimeligvis den fra sit Venskab til Vergil og Horats bekjendte Varus fra Cremona; Teuffel § 213, 4; Bährens og Riese ad Cat. *c.* 10). — Ovid *Tr.* II 427 o. flg. opregner Catul, Calvus, Ticida, Cinna, Cornificius, Cato som erotiske Digtere, desuden ogsaa Memmius, Anser, Varro Atacinus, Hortensius og Servius. Af disse er den første C. Memmius (Teuffel § 202, 2), til hvis *cohors* Catul (og rimeligvis ogsaa Cinna) hørte, da han som Proprætor styrede Bithynien; de maa altsaa en Stund have været Venner, men efter Opholdet i Bithynien er Catul forfærdelig opbragt paa ham. Anser omtales ellers ikke som hørende til Catul's Vennekreds (ved en Konjektur af

Det er ganske mærkeligt, hvor mange af disse der stamme fra det cisalpinske Gallien[1]). Tage vi nu endvidere med i Betragtning Æmilius Macer, Vergil, Livius og Cassius fra Verona, Mantua, Padua og Parma samt Cornelius Gallus, Varro Atacinus og Pompeius Trogus fra Gallia Narbonensis, saa se vi, at de galliske Dele af Romerriget i denne og den næstfølgende Tid har tilført Literaturen et betydeligt Antal Størrelser og Talenter — et interessant Vidnesbyrd om, hvorledes den romerske Nationalitet, fra først af saa ensidig og afsluttet, ved efterhaanden at modificeres af den græske havde faaet en mere almen Karakter, saaledes at den kunde udbrede sig over Folk og Egne, fra hvilke den oprindelig havde holdt sig fjern. Tidligere havde den romerske Kultur ladet sig paavirke af fremmede, nu paavirker den selv fremmede og henter saa igjen fra dem friske Kræfter.

I hin Kreds, hvortil de nys nævnte Mænd hørte, synes Valerius Cato at have indtaget en særdeles anseet Plads baade som Digter og Lærer[2]). Han gjaldt for høieste Autoritet i æsthetiske og poetiske Spørgsmaal, og det ser ud, som han ligefrem har holdt en Digterskole, hvorhen fornemme unge Mænd hyppig søgte, naar de vilde lære at skrive Vers. I et Epigram fra den Tid omtales han som

---

Heyse er Navnet indsat *c.* 68, 157); han synes ogsaa at have været noget yngre (Teuffel § 233, 3). Varro sluttede sig først i sine senere Aar til den alexandrinske Retning. Hortensius er Taleren Q. Hortensius Ortalus (Teuffel § 171) og vistnok den samme, til hvem Catul (*c.* 65) sendte sin Oversættelse af Kallimachos; siden synes Venskabet mellem dem at være gaaet overstyr (*c.* 95). Servius er Taleren og Juristen Ser. Sulpicius Rufus (Teuffel § 174); om noget Forhold mellem ham og Catul's Kreds vides intet.

[1]) Bibaculus og Varus vare fra Cremona, Catul fra Verona, Cæcilius fra Comum, Cornelius var *Padi accola* (Plin. *H. N.* III 127). Om Cato siger Sueton l. c., at han var fra »Gallien« uden nærmere Bestemmelse; det er vel snarest det cisalpinske, han mener. — Schwabe, *Quæst. Catull.* S. 298 o. flg. holder det for muligt, at Cornificius har været sammestedsfra; Bährens l. c. S. 24 siger dette som sikkert. De identificere ham da med en Cornificius, af hvem der citeres et mod Vergil rettet Spottevers, og som kaldes *Gallus*. Men denne Identifikation har mere mod end for sig. Se Teuffel § 209, 2.

[2]) Suet. l. c. Smlgn. *Hor. sat.* I 10, Indledningsversene. Teuffel § 200. Bährens l. c. S. 8 o. flg.

Cato grammaticus, Latina Siren,
qui solus legit ac facit poetas,

medens Furius Bibaculus kalder ham

.... unicum magistrum
summum grammaticum, optimum poetam

og siger, han kan klare alle Vanskeligheder — undtagen sin egen Gjæld.

At der nu i Rom kan holdes en slig, af Byens unge Noblesse frekventeret Digterskole, er meget betegnende. Som nævnt (ovenfor S. 18), var allerede tidligere Digtekunsten kommen i Anseelse, og fornemme Romere forsmaaede ikke at befatte sig med den. Nu var det blevet en ren Modesag at skrive Digte[1]. Dilettantismen florerede i høieste Grad; enhver, der ønskede at ansees for en *urbanus homo*, maatte kunne gjøre Vers, skrive, om ikke større Sager — hvilket for Resten ikke saa faa gjorde —, saa allehaande Smaadigte i Anledning af Dagens politiske og sociale Begivenheder, elegante Kjærlighedsdigte, versificerede Breve o. s. v. Dels lod man slige Sager privat kursere fra Haand til Haand, dels kom de i Boghandelen, der paa denne Tid tog et betydeligt Opsving; i flot og zirligt Udstyr bragtes de paa Markedet; Anthologier udgaves og sendtes omkring som Festpresenter. Det er ganske forbausende, hvilken Mængde Personer fra denne Tid der nævnes som Forfattere af Digte, navnlig erotiske. Mange af dem ere vel ellers aldeles ukjendte, men her findes ogsaa Mænd som Cicero (se ovenfor S. 22), Q. Hortensius Ortalus, Ser. Sulpicius Rufus, Cæsar, M. Brutus, Cassius fra Parma, Cornelius Nepos o. s. v.; Plinius (*Epl.* V 3) giver en hel Liste paa høitstaaende og berømte Mænd, mest fra denne Tid, som skreve slige Digte (smlgn. Ov. *Trist.* II 427 o. flg.). Det allermeste af dette duede naturligvis ikke; om Cæsar og Brutus dømte man senere[2], at de just ikke vare bedre Digtere end Cicero, men forsaavidt heldigere, som færre kjende noget til, hvad de havde

[1]) Smlgn. Ribbeck l. c. S. 10 o. flg.; Teuffel § 204.
[2]) *Dial d. or.* 21.

skrevet, og Catul (*cc.* 14; 22; 95; 105) udtaler sig med dybeste Foragt om flere af disse Digtere og deres Produkter. Hvor let man kunde tage det selv med større Opgaver, viste Q. Cicero, som i Løbet af 16 Dage fik 4 Tragedier istand [1]).

Paa en ganske anderledes alvorlig Maade end hine efemere Dilettanter tog Catul og hans Kreds sin Digtning [2]). De krævede Studium og Arbeide; Begavelsen i og for sig var ikke nok; Digteren skulde være »lærd«. Dette Tilnavn *doctus* gives flere af Tidens Digtere [3]); Catul og Calvus kaldes oftere saa; Valerius Cato's Digt *Lydia* prises [4]) af den samtidige Ticida som

Lydia doctorum maxima cura liber,

og det er efter samme Anskuelse, at Horats (*carm.* I 1, 29) kalder Vedbenden *doctarum præmia frontium.* Til hvilken Yderlighed og Overdrivelse man kunde gaa med Hensyn til Studium, Lærdom og Arbeide, viste Cinna. Paa sit Digt *Zmyrna,* der langtfra var vidløftigt [5]), arbeidede han i 9 Aar, og det lykkedes ham at frembringe et af Lærdom og Dunkelhed struttende Verk, som kunde maale sig med Alexandrinernes monstrøseste Arbeider af denne Slags.

Her have vi altsaa et paatageligt Vidnesbyrd om Alexandrinernes Indflydelse paa de »nye« Digtere; men denne træder da tydelig nok frem i deres Anskuelser og Virksomhed overhovedet, foruden at de ogsaa ligefrem oversatte alexandrinske Originaler (Catul, Cinna [6]). Muligt er det ogsaa, at det ikke blot er ved Studium af Literaturen, Grammatikernes Foredrag o. s. v., de have stiftet sit Bekjendtskab med Alexandrinerne, men at de direkte ere blevne

---

1) Cic. *ad Qu. fr.* III 6, 7.
2) Lucrets med sit filosofisk-didaktiske Epos indtager en Særstilling saavel ligeoverfor Dilettantpoeterne som ligeoverfor de »nye« Digtere.
3) Bährens l. c. S. 12.
4) Suet. l. c.
5) Af Servius kaldes det *libellus*; smlgn. Catul. *c.* 95. Sandsynligvis har Horats tænkt paa Cinna ved sin berømte Forskrift *nonum prematur in annum.* Se for øvrigt Teuffel § 213, 3.
6) Angaaende Cinna se Fragm. 2 i L. Müllers Udgave af Catul (1870) S. 87.

paavirkede af en alexandrinsk Digter, nemlig den ovenfor (S. 11) nævnte Parthenios [1]).

Foruden at altsaa disse Digtere skattede Studium og Arbeide høit, forkastede de, efter Kallimachos's Regel, de »store« Opgaver og den vidløftige Digtning; med Drama og Epos befattede de sig ikke. De holdt sig til Epylliet og Elegiens forskjellige Arter efter Alexandrinernes Mønster, og som disse hentede de gjerne sit Stof fra »Legenderne«, særlig dem af erotisk Karakter; slige Sujetter dannede da enten Hovedemnet i deres Digte, eller de behandlede dem i Episoder. I denne Smag skrev Catul sit 64de Digt (om Peleus' og Thetis's Bryllup), ligesaa Cinna, Valerius Cato, Calvus og Cornificius sine Epyllier *Zmyrna, Diana (Dictynna), Io* og *Glaucus* [2]), og paa samme Vis har Catul i det elegiske Brev *c.* 68 b indflettet lignende Stof; et Epyllion i alexandrinsk Smag er ogsaa Catul's *Attis*, og af lignende Art har vel ogsaa Cæcilius's *Magna Mater* været. At hine erotiske Sujetter i alle Fald kunde behandles med fuldstændig alexandrinsk Lærdom — om ikke alle henfaldt til en saadan Smagløshed — det viste, som nævnt, Cinna tydelig nok.

Ogsaa i sin Behandling af det hexametriske og elegiske Versemaal fulgte de den alexandrinske, ikke den »ennianske« Metriks Regler, saaledes med Hensyn til de spondeiske Vers, hvoraf Cicero tog Anstød (ovenfor S. 22). Hos Ennius og Lucrets findes saadanne kun undtagelsesvis; de »nye« Digtere derimod bruge dem ikke alene ofte, men ogsaa med Sponde i 4de Fod, og lade flere slige Vers følge umiddelbart efter hverandre. For øvrigt have de megen Fortjeneste af Hexametrets Udvikling i Overensstemmelse

---

1) Smlgn. Bährens l. c. S. 8. At han har opholdt sig i Rom og havt stor Indflydelse paa augusteiske Digtere, som Cornelius Gallus og Vergil, er sikkert nok; for øvrigt ere Beretningerne om ham tildels forvirrede. Men det er ikke urimeligt, at han som Fange i den mithridatiske Krig Aar 73 er kommen til Rom, hvor Cinna, d. e. Digteren Cinna's Fader, har optaget ham i sit Hus. Han gav Undervisning i Rom; der er bevaret af ham et lidet Skrift *Περὶ ἐρωτικῶν παθημάτων*, som er dediceret til Cornelius Gallus og indeholder en Fortegnelse over en Del erotiske Sagn, som han ansaa særlig skikkede til poetisk Behandling.

2) Bährens l. c. S. 11 og vedkommende §§ hos Teuffel.

med det latinske Sprogs Fordringer, om end dette Versemaal først ved Vergil's og Ovid's Behandling skulde bringes til Fuldkommenhed. Med mindre teknisk Færdighed haandterede de det elegiske Distichon; her blev der meget tilbage at gjøre for de augusteiske Digtere. — Samtidig ophævedes ogsaa den prosodiske, fra Fortiden nedarvede Regel, at finalt *s* efter en kort Vokal kunde sløifes foran en Konsonant — noget som endnu haves Exempler paa hos Varro, Cicero og Lucrets. Cicero omtaler, som nævnt, at *novi poetæ* skyede dette, hvilket, da han skrev sin *Orator*, allerede ansaaes for *subrusticum* [1]).

Samtidig befattede disse Digtere — eller i ethvert Fald de allerfleste af dem — sig med ren lyrisk Poesi og Epigram-Skrivning.

Overhovedet var det først nu, at Romerne fik en lyrisk Poesi. Romernes Karakter, Sprog og hele Kultur havde paa denne Tid undergaaet en saadan Modifikation, at nu kunde Lyriken indforlives i Literaturen. Tiden var i stærk Uro. De politiske Storme reve alle med sig, medens de om Magten kjæmpende Stormænd frembøde sig som Gjenstand baade for Spot og for Smiger. Det sociale Liv i Rom var i høi Grad ubundent, Sæderne slappe, alskens Udsvævelser almindelige, og saavel Mænd som Kvinder, ikke blot *meretrices* og *libertinæ,* men en Clodia, en Sempronia, deltoge frit i dem. Der var saaledes rig Anledning til at give Følelser og Lidenskaber Luft, til at lade dem træde frem baade i Handling og i Ord. Efter hvad vi vide om disse Digtere, holdt de sig ikke tilbage; de toge Parti i Politiken, og de kastede sig ind i det sociale Livs oprivende Tummel. De levede stærkt og kort [2]); Catul blev ikke meget over 30 Aar gammel og hans Ven Calvus kun et Par Aar ældre.

Tiden var saaledes vel egnet for lyrisk Digtning. Og naar det nu virkelig lykkedes at indføre Lyriken, saa beroede dette dels

---

[1]) Catul tillader sig en eneste Gang (*c.* 116, 8) Sløifningen af et saadant *s*, men vel at mærke i et Epigram og foran et Ord, som begynder med *s*. Se Ellis og Riese ad l.

[2]) som flere andre af Tidens Forfattere. Se Teuffel S. 267.

paa disse gunstige Forhold, dels paa, at de Mænd, der stillede sig denne Opgave, forbandt digterisk Begavelse og Skjøn med Studium og Indsigt.

Epigram-Digtningen maatte ligge temmelig nær for Haanden; dels havde den allerede for længe siden faaet Plads i den romerske Literatur, dels var den i sine forskjellige Arter kultiveret særdeles ivrig og heldig af Alexandrinerne. Med den rent lyriske Digtning var det derimod en anden Sag. Dette Felt var i den tidligere romerske Literatur saagodtsom ubearbeidet; Lævius's Forsøg havde kun givet et maadeligt Resultat. Og Alexandrinerne kunde ikke her paa en fuldtud tilfredsstillende Maade tjene som Forbillede; de havde kun forholdsvis lidet og uden synderligt Held befattet sig med Lyrik Det gjaldt altsaa om at skabe noget væsentlig nyt.

Catul og hans Venner indlode sig naturligvis ikke paa at opfinde metriske Former. Derfor var der ingen Nødvendighed, og det vilde have været et aldeles faafængt Arbeide (smlgn. ovenfor S. 12.) De valgte, overførte af, hvad der allerede forelaa; men de valgte med Smag og med Blik for, hvad der passede sig for Romernes Sprog og romersk Lyrik. De optoge selvfølgelig, hvad der kunde bruges af det, som allerede var indført i den romerske Poesi; men væsentlig maatte de vende sig til Grækerne, og her vel nærmest til Alexandrinerne, hvis metriske Teknik og System de studerede grundig.[1]) Men de bleve ikke staaende ved Alexandrinerne; de gik tilbage til de ældre, græske Lyrikere, og, med aldeles rigtigt Skjøn, ikke til Dorerne, hvis Lyrik paa ingen Maade passede for Romerne og deres Digtning,[2]) men til Æolerne, og vel ogsaa andre af lignende Karakter (Ionerne, som Anakreon). Paa denne Maade skabte de et anseligt Repertoire af lyriske Metra, som vistnok senere skulde videre udvikles og beriges, men som de behandlede med megen Frihed og Færdighed, og som i det hele

---

[1]) Bährens l. c. S. 14 o. flg.; Gleditsch l. c. S. 494 o. flg.; 575.

[2]) Smlgn. Horats's Anskuelser om den doriske og æoliske Lyrik. Her, som oftere, se vi, at hvad Horats udtaler og theoretisk opstiller som Norm, have allerede hans Forgjængere praktisk fulgt i sin Digtning.

vandt Popularitet; et af dem, Hendekasyllaberne, som de benyttede med særlig Forkjærlighed, holdt sig i Poesien til den romerske Literaturs sidste Tider.

Deres lyriske Digtning var af meget forskjelligartet Indhold; vi se dem optræde som Forfattere af Bryllups- og andre Festsange og som Stemnings- og Leilighedsdigtere overhovedet. Ogsaa i Epigrammet behandlede de meget vexlende Emner; de benyttede i det hele denne Digtform paa samme Maade som Alexandrinerne (se ovenfor S. 11).

Af de to Arter Poesi, som disse Digtere dyrkede, nemlig Epyllion og Elegi paa den ene, Lyrik og Epigram paa den anden Side, var det vel nærmest den første, som vakte Opsigt hos Samtiden, som fremkaldte Karakteristiken *docti* og skaffede dem Klængenavnet *cantores Euphorionis* hos Cicero, og hvori de som *novi* viste sit Frafald fra den gamle Retning i Literaturen. Ogsaa for dem selv stod denne som den vigtigste. Men deres lyriske Digtning var ikke mindre eiendommelig eller »ny«; i flere Henseender var Opgaven her ulige sværere og krævede vel saa megen Dygtighed og Tillid til egne Kræfter.

Blandt de »nye« Digtere vare, som allerede nævnt, Catul og Calvus de mest fremragende. Den sidste maa efter alt, hvad vi vide om ham, have været meget begavet; men af hans Digte er der kun levnet yderst sparsomme Fragmenter. Imidlertid var utvivlsomt Catul ham overlegen, og Catul's Digte ere os bevarede — ved et stort Held; de vare paa god Vei til ganske at forsvinde.

Disse Digte ere i *Catulli Veronensis liber*[1]) ordnede saaledes, at de falde i tre Afdelinger. Først haves de lyriske Smaadigte (*cc.* 1—60) skrevne i forskjelllige, vexlende Metra. Efter sin lyriske Form og Karakter hører ogsaa *c.* 61 nærmest hid, men ved sin Længde danner det tillige Overgangen til den anden Afdeling. Denne (*cc.* 62—68) indeholder de større Digte, hvoraf *cc.* 62 og 64 ere hexametriske, *c.* 63 galliambisk, de øvrige elegiske. I tredie Afdeling (*cc.* 69—116) komme saa igjen Smaadigte, ɔ: Epigrammer, der altsaa i Form slutte sig til de næst foregaaende af den anden Afdeling.

Det kan være et Spørgsmaal, hvem denne Ordning af Digtene skriver sig fra, om helt og holdent fra Catul selv, kun delvis eller slet ikke fra ham. Kronologisk er den ikke, og den viser sig i alle Fald tildels at være foretagen efter et rent ydre Princip. De herhen hørende Spørgsmaal berøre os imidlertid ikke nærmere. Efter sit Indhold og sin Karakter som Stemnings- og Leiligheds-digte høre første og tredie Afdelings Digte sammen, og vi ville

[1]) At denne for øvrigt ikke indeholder alt, hvad Catul har skrevet, vise de andenstedsfra samlede Fragmenter. Catul selv omtaler ogsaa (*c.* 68 a, 15 o. flg.; *c.* 116 *in.*) Digte, som ikke findes i Samlingen.

betragte dem under ét. Anden Afdeling danner derimod en Gruppe for sig (med Undtagelse af *c.* 67, der efter sin Tone bliver at henføre til tredie Afdelings Digte, med hvilke det ogsaa ved sin Form er beslægtet), og det er her, vi se ham særlig og stærkest paavirket af Alexandrinerne. Disse, den anden Afdelings Digte, skulle vi betragte først — dog forinden vi gaa over dertil, endnu følgende Bemærkning angaaende vort Kjendskab til Catul's Standpunkt ligeoverfor Alexandrinerne.

Det er ikke blot Catul's praktiske Digtning, som viser, at han satte høi Pris paa Alexandrinerne og anerkjendte dem som absolut følgeværdige Forbilleder.[1]) Blandt hans Epigrammer er der et, *c.* 95, som har stor Interesse, fordi han her lægger for Dagen sine Anskuelser angaaende den moderne alexandrinske Digtning og dens Fortrin for den national-romerske. Dette Epigram er skrevet i Anledning af Cinna's fuldstændig alexandrinske Epyllion *Zmyrna* (smlgn. ovenfor S. 26), som han priser høit. Han fremhæver med Vegt, at Cinna har arbeidet derpaa i 9 Aar, og spaar, at Digtet vil naa til fjerne Egne og leve gjennem Aarhundreder:

Zmyrna mei Cinnæ nonam post denique messem
quam coepta est nonamque edita post hiemem . . .
Zmyrna cavas Satrachi penitus mittetur ad undas,
Zmyrnam cana diu sæcula pervolvent.

Endvidere nævner han som en særlig Fortjeneste ved Digtet dets Kortfattethed. At denne Catul's Overvurdering af Cinna's smagløse Digt væsentlig maa skrives paa Venskabets Regning, er sikkert nok; men de Anskuelser, han her hylder, ere helt igjennem alexandrinske. Der skal arbeides og files i det uendelige; derfor roser han Cinna i Sammenligning med Hortensius, som i en Hast skrev

---

[1]) Henkel, *De Catullo Alexandrinorum imitatore* S. 17 mener, at Catul egentlig slet ikke har gjort af Alexandrinerne, men dog har følt sig forpligtet til at efterligne dem, fordi Moden krævede dette — en fuldstændig falsk Anskuelse, der helt og holdent strider mod de Slutninger, som nødvendigvis maa udledes af, hvad Catul selv udtaler om denne Sag.

Vers i Tusindevis[1]); bliver saa Resultatet noget rigtig studeret og kunstigt som Cinna's Digt, der koster Læseren ligesaa meget Hovedbrud som Forfatteren og kan give Anledning til lærd Exegese — da er dette efter Catul's Mening netop brav. Desuden maa Digtet fremfor alt ikke være vidløftigt. Dette akcentuerer han stærkt. Han stiller Cinna's Digt i Modsætning til Hortensius's Tusinder af Vers og Volusius's Annaler, som

Paduam morientur ad ipsam
et laxas scombris sæpe dabunt tunicas

(ved *laxas* og *sæpe* udhæves disse Annalers Vidløftighed), og han erklærer[2]), at sin Vens *parva monumenta* foretrækker han langt for den almindelig beundrede *tumidus Antimachus*. Volusius's Annaler[3]) har han ogsaa Fat paa i *c.* 36, hvor han giver dem det delikate Navn *cacata charta* og desuden betegner dem som *electissima pessimi poetæ Scripta* og *pleni ruris et inficetiarum* — Udtryk, hvor han altsaa karakteriserer Digtet som slet i det hele uden særlig at omtale dets Længde. Men begge disse Ting hænge efter Catul's Anskuelser aabenbart sammen. Det er den voluminøse episke Digtning, Catul vil tillivs. Den var ligesaa ilde anseet af de »nye« Digtere i Rom som af Alexandrinerne selv (ovenfor S. 8); den var dem for massiv og tung baade med Hensyn til Stof og Form; derfor vilde ikke Ennius smage dem, ligesaa lidet som Homer Alexandrinerne. Dette er det, som gjør Catul saa forbitret paa Volusius; den gammeldags Annal-Digtning i Ennius's Stil er ham en Pest; han hører med til de Digtere, der, som Cicero klager over, »foragtede Ennius« (ovenfor S. 22). Det er tydeligvis Kallimachos's *μέγα βιβλίον μέγα κακόν*, som gaar igjen hos Catul.

---

1) Saa synes i alle Fald Meningen efter den overleverede Text; men i denne er der en Lakune efter v. 3.

2) At skille de to sidste Vers ud til et eget Epigram (Statius og efter ham flere) er ingenlunde berettiget. — I v. 9 følger jeg Læsemaaden *sodalis*.

3) Identifikationen af Volusius med Tanusius, hvis *ponderosi annales* omtales af Seneca (Haupt, Schwabe o. a.; se Teuffel § 212, 7), ɔ: Tanusius Geminus, Catul's samtidige, har særdeles meget for sig; men Indvendinger lader der sig vistnok reise. Smlgn. Riese og Bährens ad *c.* 36.

Medens vi saaledes af dette Epigram kunne slutte os til Catul's Anerkjendelse af den alexandrinske Digtnings Berettigelse og Mønstergyldighed, vise hine hans »lærde« Arbeider, hvorledes han selv som Digter her forholdt sig. Vi skulle nu gaa over til at betragte dem nærmere.

Af disse Digte ere *cc.* 65, 66 og 68 a[1]) utvivlsomt de tidligste; det fremgaar klart nok af deres Stil og Indhold, ligesom den Tidsangivelse, de selv byde, viser herhen.[2]) En Stund, men vel ikke

[1]) At *c.* 68 maa deles i to, nemlig 68 a med vv. 1—40 og 68 b med vv. 41—160, forekommer mig aldeles nødvendigt; men jeg skal ikke her nærmere gaa ind paa Striden angaaende dette Spørgsmaal. Derimod finder jeg det ikke berettiget, naar Riese af de sidste Vers, 149—160, vil danne endnu et tredie Digt, 68 c.

[2]) Med Hensyn til disse tre Digtes Affattelsestid have vi forsaavidt et Holdepunkt, som vi se, at Catul har skrevet dem kort efter sin Broders Død, medens hans Smerte endnu var paa det voldsomste. Om denne Broders Død kan derimod intet andet med fuldstændig Sikkerhed siges, end at den maa være indtruffen en Stund, førend Catul paa sin bithyniske Reise — hvad enten det nu var paa Henreisen eller Tilbagereisen — besøgte Graven i Troas og der skrev *c.* 101. Til Bithynien maa han være reist Aar 57, da han jo drog did som Medlem af Propprætoren Memmius's *cohors*, og Memmius var Prætor i 58. — Nærmere kan Tiden bestemmes, naar man antager for sikkert, at det er Lesbia, som omtales i *c.* 68 b, hvilket Digt ikke kan være meget senere end *c.* 68 a (se Texten strax efter), og fremdeles gaar ud fra, at Lesbia er identisk med Clodia. Det sidste lader sig vel ikke aldeles direkte bevise, men er dog i høieste Grad sandsynligt, og det første, at det er Lesbia, som menes i *c.* 68 b, er i ethvert Fald det rimeligste. Antager man disse to Forudsætninger, maa *c.* 68 b være skrevet senest Aar 59, thi Catul omtaler v. 145 o. flg. sin elskede som gift — anderledes lade dog ikke hine Vers sig med Rimelighed forklare — og i dette Aar døede Clodia's Mand, Q. Metellus Celer. — Riese (S. VIII[1]) og ad *c.* 68 a, 15; paa det sidste Sted udtaler han sig ellers mindre sikkert end paa det første) slutter af *c.* 68 a, 15 o. flg., at Catul maa have skrevet hine Digte kort, efterat han havde faaet *toga virilis,* i alle Fald senest i sit 19de Aar — tilvisse ikke berettiget. Catul siger i de nævnte Vers, at den Periode, da han digtede Kjærlighedssange, nu er forbi; den begyndte strax, han var bleven voxen, og den afsluttedes ved hans Broders Død, der har berøvet ham *totum hoc studium*. At dette Dødsfald fulgte strax, eller kort efter Catul's Anlæg af *toga virilis,* ligger slet ikke i Ordene. — Almindelig siges som sikkert, at alle tre Digte tilligemed *c.* 68 b ere skrevne i Verona, og det er vel ogsaa rimeligt; men egentlig véd man det kun om *c.* 68 a. — Man har været tilbøielig til at betragte de tidligste af Catul's »alexandrinske« Digte som hans tidligste Digtning overhovedet. Dette synes at

saa meget længe efter *c.* 68 a maa *c.* 68 b være skrevet [1]). Med Hensyn til Bestemmelsen af Tiden for de øvrige tre Digte, *cc.* 62, 63 og 64, mangler ethvert Tilknytningspunkt. Dog karakterisere *cc.* 63 [2]) og 64 sig ved sin Form og hele Behandling som de sildigste; ikke fuldt saa sikkert kan det samme siges om *c.* 62.

Af disse tidligste Digte staa *cc.* 65 og 66 i nøie Forbindelse med hinanden, forsaavidt som det første er et direkte Brev til (Hortensius) Ortalus, hvormed Catul sender ham Digtet c. 66, en Oversættelse efter Kallimachos, eller »Battiaden«, som Catul her og i *c.* 116 pompøst kalder ham. Brevet, c. 65, har i og for sig et kunstlet Sving; det er i sin hele Længde (24 Vers) slynget sammen i en eneste, strengt bygget Periode med et indskudt Smertesudraab, rettet til den afdøde Broder [3]). Denne Form er saa søgt, at Catul umulig kan være kommen til den uden ved Efterligning, og at han her skulde have efterlignet andre end Alexandrinerne, er ikke godt tænkeligt [4]). Ogsaa Lignelsen i Dig-

stride mod *c.* 68 a, 15 o. flg., der dog tyde paa lyrisk Digtning, og er det virkelig saa, at *c.* 68 b gjælder Lesbia, maa flere af Lesbia-Digtene være tidligere end dette.

1) Hans Sorg over Broderen er vel her endnu stærk, men han er dog allerede kommen sig saa vidt, at han igjen sysler med Digtning, hvad han i *c.* 68 a erklærer for en Umulighed. — Schwabe l. c. S. 179 o. flg. mener, at *c.* 68 b er skrevet før *c.* 68 a. Dette strider imidlertid mod, hvad Catul selv siger; har han umiddelbart efter Broderens Død skrevet *c.* 68 b, kan han umulig i *c.* 68 a sige, at hans Sorg har bragt ham til at opgive enhver Tanke paa Kjærlighed og Digtning.

2) Bährens l. c. S. 36 (smlgn. Ellis l. c. S. 209) siger, at Catul ved sit Besøg i Troas paa Reisen til Bithynien har besøgt Skuepladsen for og samlet Materiale til dette Digt, som han da muligvis har udarbeidet under sit Ophold i Nikæa Aar 57—56. Dette er en høist usikker Hypothese; Situations-Skildringen i *c.* 63 er ikke af den Art, at den forudsætter Autopsi. — v. Wilamowitz i Hermes XIV S. 198 antager, at Digtet er skrevet i Verona samtidig med *cc.* 65, 66, 68 a & 68 b — høist usandsynligt.

3) vv. 9—14. Man har anfegtet disse Vers og tildels villet indsætte dem i *c.* 101 efter v. 6 — neppe med tilstrækkelig Grund. — Forslaget at flytte 6 Vers fra *c.* 68 b hid har, saavidt jeg ved, ikke fundet videre Anklang.

4) Se herom Riese S. XXIII og XXIX. — Man har sammenlignet denne Periodebygning med Hor. *Epl.* I 15, 1—15; men Forskjellen er meget stor. Hos Horats faar man Indtryk af en naturlig, lidt skjødesløs Brevstil; med Catul's Brev er netop det modsatte Tilfældet.

tets Slutning har alexandrinsk Klang baade ved det Billede, den giver, og dettes Udmaling[1]). Dog har den kunstige Form, hvori Digtet er indsnøret, ikke hindret Catul i at give sin Sorg over Broderen et varmt og følelsesfuldt Udtryk.

C. 66 er da den i Følgeskrivelsen lovede Oversættelse[2]) af Kallimachos's Elegi ***Βερενίκης πλόκαμος***. Digtet er i høi Grad forskruet. Berenikes Haarlok, af Astronomen Konon ophøiet til Stjernebillede, holder en Tale, som gaar baade i det brede og det vide, og som foruden at stille til Skue Kundskaber — og det for en Haarlok ganske agtværdige Kundskaber — i Astronomi, Mythologi, Historie og Geografi ogsaa giver moralske Formaninger, men hvis Hovedindhold dog er den stærkeste Smiger af Dronningen[3]). Paa en vis Maade er Haarlokken noksaa vel tilfreds med den guddommelige Ære, som er bleven den til Del, men den forsikrer dog høit og dyrt, at den kun nødig har ladet sig afklippe; dog kunde den naturligvis ikke staa sig mod Jernsaxen, naar Jernet har formaaet at skille selve Athos fra Fastlandet; *quid facient crines, cum ferro talia cedant?* Den slutter med Ønsket om at komme tilbage til Berenikes Hoved, om saa Himmellegemernes Stilling derved skulde forrokkes. Hofpoeten Kallimachos har tydelig ikke villet staa tilbage for Konon i Opmærksomhed mod Dronningen. Det hele er lærd-kunstlet, snart bredt udført, snart kort og dunkelt

---

1) Det er denne Udmaling, som har bragt nogle til at anse Versene for Levning af et særskilt Digt, der ligesom *c.* 66 har været en Oversættelse efter Kallimachos. Om det uberettigede heri se Riese og Bährens ad. l. Den sidste tænker sig, at disse Vers kunne være en Efterligning af Kallimachos's ***Akontios og Kydippe*** (smlgn. ovenfor S. 9), hvilket vel ikke er umuligt; i dette Kallimachos's Digt spillede jo »Æblet« en særdeles fremtrædende Rolle.

2) Om Forholdet til Originalen se Schneider, ***Callimachea*** II S. 144 o. flg. Det viser sig at være, hvad Catul ogsaa selv kalder det *c.* 65, 15 o. flg. ***(mitto hæc expressa tibi carmina Battiadæ)***, en Oversættelse — i flere Henseender meget fri, som jo Tilfældet almindelig var med de gamles Oversættelser, men dog langt fra at være en Bearbeidelse eller Omdigtning.

3) Henkel l. c. S. 15 mener sig at spore et ironisk Drag gjennem det hele — høist uberettiget. En slig Smiger er aldeles ikke paafaldende hos Kallimachos (smlgn. ovenfor S. 8 og 10).

samt fuldt af søgte Digressioner og forcerede Lignelser; virkelig Poesi vil man forgjæves søge her. Men det har sin Interesse, baade fordi derved et Digt af Kallimachos er bevaret, rigtignok paa anden Haand og et af hans uheldigste, og fordi Catul ved netop at oversætte et saadant Digt viser, hvor betagen af Beundring for Alexandrinerne han var.

At han ogsaa ellers har beskjæftiget sig med at oversætte Kallimachos, se vi af *c.* 116, hvor han siger, at han har villet forsone Gellius ved at sende ham *carmina Battiadæ*; men det her omtalte Digt[1]) er ikke bevaret.

Af ganske anden Karakter er *c.* 68 a. Det er paa ingen Maade kunstlet eller søgt; tværtimod, det maa snarest siges at være skrevet i jævn, dagligdags Stil. Enkelte Steder, saaledes navnlig Begyndelsen, ere vistnok holdte i en høiere Tone, og de Vers, hvori han udtaler sin Smerte over Broderens Død, have baade Varme og Skjønhed, men i sin Helhed gjør dette Brev et temmelig prosaisk Indtryk. Man ser tydelig, at Catul har Ret, naar han erklærer sig ude af Stand til at digte i den nedslaaede Stemning, som Broderens Dødsfald har fremkaldt hos ham[2]).

Elegien til Allius, *c.* 68 b, er et ikke lidet karakteristisk Arbeide. Lovprisningen af Allius til Tak for den Hjælp, han har ydet Catul og hans elskede, er Digtets Hovedthema; men dette staar i saa nøie Forbindelse med Catul's Kjærlighed, at han i en væsentlig Grad kommer til at dvæle ved denne.

---

[1]) Udtrykket *carmina* behøver hverken her eller i *c.* 65 at betegne flere Digte; *c.* 61, 13 og *c.* 64, 382 bruges det om ét Digt. — Af Plinius *H. N.* XXVIII, 19 *Hinc Theorciti apud Græcos, Catulli apud nos proximeque Vergilii incantamentorum amatoria imitatio* har man sluttet, at Catul skulde have oversat eller bearbeidet Theokr. *Id.* 2 — en rent luftig Gjetning. Dersom der ikke er en Feil i Plinius's Ord, maa de vel ellers sigte til et tabt Digt af Catul; de kunne neppe siges at passe paa noget af de bevarede.

[2]) Rimeligvis er Brevet skrevet meget snart efter denne Begivenhed og altsaa ældre end *cc.* 65 og 66. Smlgn. Bährens S. 28; 43; 502. Herimod strider ikke *c.* 65, 10, *numquam ego te,. frater.*, *aspiciam posthac,* hvoraf Riese synes at ville slutte for meget; Catul kan jo godt sige disse Ord, om Brevet ikke er skrevet strax, efterat han havde faaet Budet om Broderens Død.

Kompositionen er meget kunstig. Efter en Prolog med Angivelse af Emnet skildrer Digteren, hvorledes Allius er kommen ham og hans elskede (ɔ: sandsynligvis Lesbia; se ovenfor S. 34[2]) til Hjælp ved at aabne sit Hus for dem; dette fører ham til Sammenligningen med Laodamia, hvoraf han tager Anledning til at omtale Troja samt Broderens Død og Grav der. Fra dette Digtets Midtpunkt vender han saa gjennem ny Omtale af Troja og Laodamia, med hvem han nok engang sammenligner sin elskede, atter tilbage til Mødet hos Allius; derefter kommer Epilogen, hvor Emnets Behandling erklæres afsluttet.

Det hele gjør et besynderligt Indtryk, navnlig ved de paafaldende Digressioner. Den ene skydes ind i den anden, og det ser ud, som Digtet vil falde fra hinanden i lutter løse Smaastykker; men saa opdager man det planmæssige, paa streng Symmetri beregnede Anlæg. Og dette, at Digteren fra sit Udgangspunkt gjennem hine Digressioner bevæger sig til Centrum for atter herfra gjennem korresponderende Passager at naa tilbage til sit Udgangspunkt — dette er netop studeret og arrangeret paa alexandrinsk[1]) Vis (smlgn. ovenfor S. 9).

Catul's Hensigt med Fortællingen om Laodamia og hendes Kjærlighed til Protesilaos, som hun saa tidlig mistede, er vel den, med Tanken paa sin elskede at skildre en dyb og varm Kjærlighed. Men paa Alexandrinernes Maner har han behandlet denne Fortælling — hvis Stof netop er af den Art, som de yndede saa meget[2]) — saaledes, at den danner en aldeles selvstændig Episode, der paa en søgt og opsigtsvækkende Maade skydes ind i Digtet. En medvirkende Grund for Catul til at vælge Laodamia-Sagnet er vistnok den, at dette fører ham til Troja og Klagen over den afdøde Broder. At dette Parti saaledes er indlagt i Laodamia-Episoden, har

[1]) Om Westphal's Anskuelse (*Catulls Gedichte* S. 73 o. flg.) se Riese S. 226; smlgn. Bährens S. 536; Ellis *Cat. Veron. lib.* S. 271 o. flg.

[2]) At Catul skulde have holdt sig til nogen anden Behandling af Laodamia-Sagnet end den homerske (en alexandrinsk Digter efter Bährens S. 512 o. flg., Euripides efter Kiessling, til hvis *Anal. Catull.* jeg ellers ikke har Adgang), lader sig dog ikke paavise. Se Riese ad vv. 73; 85.

for øvrigt tilvisse ingen symboliserende og dybere Betydning[1]. Catul bruger Digtets Midtparti til et Udtryk for den Smerte, der havde grebet ham saa dybt; men Klagen staar der som et, man kan sige parenthetisk indlagt Følelses-Udbrud.

Samme Hang til Parentheser og digressiv Udmaling viser sig ogsaa ellers i Digtet. Saaledes er der v. 77 o. flg. indskudt et rent subjektivt Ønske, og især er det mærkeligt, hvorledes flere af Lignelserne — som han i det hele anvender overmaade stærkt — ere udførte til selvstændige Smaaskildringer, hvis enkelte Træk ikke staa i Relation til den Sag, som skal belyses ved Sammenligningen[2]. Det er Alexandrinernes Lyst til at fremhæve Detailen og interessere ved dennes penslede Udmaling (smlgn. ovenfor S. 7; 9), som her tydelig viser sin Indflydelse.

Ogsaa i andre Enkeltheder røber den alexandrinske Paavirkning sig meget stærkt. Søgte og »lærde« ere saaledes Lignelserne vv. 54 og 109 o. flg., og ikke mindre kunstig er Betegnelsen af Herakles v. 112 og Omskrivningen af hans Optagelse blandt Guderne v. 115 samt Forbindelsen her med det foregaaende. Alexandrinsk er desuden Maaden, hvorpaa Sagnene vv. 101 og 109 indføres og betegnes som Folke-Fortælling[3]. Dertil komme nogle, men dog ikke mange, rhetoriske Talefigurer — Catul ynder i det hele ikke saadanne — og en Del sproglige og stilistiske Eiendommeligheder[4], som Tilbøielighed til lange Perioder, til Brug af Ordkompositioner,

---

[1]) som Bährens S. 536 o. flg. finder deri.

[2]) Saaledes vv. 57 o. flg.; 109 o. flg.; 119 o. flg. Ideen til den første af disse Lignelser har Catul vistnok fra *Il.* IX 14 o. flg., men han udmaler Billedet ganske anderledes bredt end Homer; den sidste Lignelse findes baade hos Homer (*Il.* IX 481 o. flg.) og hos Pindar (*Ol.* XI 86); Pindar udfører den videre end Homer, Catul igjen langt videre end Pindar. — Paa lignende Maade er Billedet i Slutningen af *c.* 65 behandlet.

[3]) Se Riese ad *c.* 64, 2.

[4]) som vel overveiende bero paa Efterligning af Alexandrinerne, men hvorved dog ogsaa i mange Henseender de gammel-romerske Tragikeres Sprog kan have øvet sin Indflydelse; se Riese S. XXVII o. flg.; Bährens S. 45 o. flg. — Enestaaende er Konstruktionen af *audit* v. 112 med Infinitiv; uvist om direkte Efterligning af Græsk eller nærmest fremkaldt ved Analogi af *clueo*.

af græske Ord og Egennavne med deraf dannede Adjektiver. — Derimod lader der sig ikke paavise mange egentlige Reminiscentser efter Alexandrinerne i Tanker og Udtryk; i saa Henseende kan man gjerne sige, der røber sig ligesaa stærk Paavirkning fra ældre græske Digtere.

Viser det sig end stundom, at Catul ikke ret har magtet at knytte denne kunstig anlagte Komposition sammen med tilstrækkelig Lethed[1]), saa kan man dog ikke negte, at mangt og meget i Enkelthederne er baade net, elegant og stemningsfuldt[2]). Om Følelse vidne Versene 91 o. flg. stærkt nok — skjønt man ikke kan andet end trættes noget ved disse hans hyppig gjentagne Jammerskrig over Broderens Død[3]) — og i Digtets Slutning, hvor det stive Anlæg løses, og Tonen nærmes mere til det hverdagslige — der kommer hans Varmhjærtethed frem i Udtryk, som baade ere smukke og inderlige[4]).

Vi kunne saaledes ikke være enige med dem, der have frakjendt Digtet alt Værd eller endog erklæret det for ikke at være af Catul; men vi finde heller ikke den Anskuelse berettiget[5]), at det skulde

---

[1]) Smlgn. Bährens S. 43 og Ellis, *Comment. on Cat.* S. XX, hvis Udsagn, at Digtet er behandlet med *clumsy hands*, dog langtfra er berettiget, medens for øvrigt hans Bemærkning, at Kompositionens *studious art* . . . . . . *reminds us of a Chinese ball,* er meget træffende.

[2]) Den fint detaljerede Tegning v. 57 o. flg. samler sig med sine enkelte Træk til et zirligt, lidet Billede; Lignelsen v. 63—65 er given i meget udtryksfulde, malende Vers; v. 117 er ikke uden et vist Skjælmeri; Skildringerne af den elskedes Indtrædelse i Allius's Hus vv. 70 o. flg. og 132 o. flg. ere baade elegante og gratiøse (Horats synes *Carm.* I 2, 34 at have havt v. 133 for Øie).

[3]) Dette Indtryk vilde end mere forstærkes, hvis de Vers, som ogsaa findes i c. 68 a, virkelig hørte hjemme paa begge Steder; dette er dog vel ikke muligt; se Riese ad v. 92. — Naar Ellis l. c. mener, at Horats *Epl.* I 14, 7 (*Lamiæ pietas et cura, Fratrem mœrentis rapto de fratre dolentis Insolabiliter*) skulde tænke paa Catul, er dette tilvisse uberettiget; Stedet hos Horats synes ingen saadan forblommet Hentydning eller Snert at indeholde.

[4]) Underlig falder den Tanke, han udtaler v. 135 o. flg., og det Ræsonnement, han her fremfører til Begrundelse. Hvorledes stemmer dette med den ellers saa fyrige Catul? Skal man heri se en Virkning af længre Tids Fravær fra den elskede? Se for øvrigt Riese ad l.

[5]) Se om disse forskjellige Domme Westphal l. c. S. 78 o. flg.; Bährens S. 537; Riese S. 226 suspenderer sin Dom af Hensyn til, at Digtet »in der alten Litteratur in seiner Eigenart ganz allein steht.«

være uovertruffet i Romernes elegiske Poesi. Det læses ikke uden Interesse og har mange tiltalende Enkeltheder. Dertil kommer, at det er meget betegnende for et Stadium i Catul's Digterliv.

Vi komme nu til *cc.* 63 og 64, om hvilke vi ovenfor have bemærket, at de utvivlsomt maa være de sildigste af Catul's »alexandrinske« Arbeider.

Det hexametriske Epyllion *c.* 64 — Catul's omfangsrigeste Digt — er tydelig skrevet under stærk Paavirkning fra Alexandrinerne, uden at dog Catul har fulgt nogen bestemt, enkelt Digter som Forbillede eller overhovedet udelukkende holdt sig til dem. Kompositionen er i sin Helhed langtfra saa kunstig og streng som i *c.* 68 b. Fortællingen om Peleus' og Thetis's Bryllup [1]) er gjort til en Ramme, hvori Skildringen af den forladte Ariadne er indskudt, og hvori desuden Parcernes Spaadomssang indtager en omtrent selvstændig Plads. Symmetrisk Anlæg lader sig vistnok paavise [2]), men saa nøiagtig konstrueret som i *c.* 68 b er det ikke, og desuden indtager hin Ariadne-Episode mere end Halvparten af det hele Digt. Denne Episode, der igjen indeholder flere indskudte Fortællinger [3]), danner ellers i og for sig en selvstændig Komposition, der vistnok er noget »alexandrinsk« søgt i sit Anlæg, men dog er bedre afrundet end Digtet i sin Helhed [4]), der falder i flere, kun løst sammenknyttede Partier.

---

[1]) Et baade i Digtning og bildende Kunst meget yndet Sujet; se Ellis l. c. S. 224 o. flg.; Preller, *Gr. Myth.* II³ S. 398.

[2]) Der er saaledes Responsion mellem Digtets 30 første og 27 sidste Vers (Fortidens Forhold mellem Guder og Mennesker modsat Nutidens), Skildringen af Bryllupsfestens Gjæster (Mennesker v. 31 o. flg., Guder og Heroer v. 278 o. flg.), Ariadne-Episodens Indledning v. 47 o. flg. og Afslutning v. 265 o. flg. Smlgn. Ellis, *Cat. Ver. lib.* S. 254 o. flg.

[3]) Digteren benytter nemlig Anledningen til at gribe tilbage, saaledes at han kommer til at skildre først Theseus's Komme til Kreta og Kjærlighedsforhold til Ariadne, dernæst hans Afreise fra Athen og Hjemkomst did. For øvrigt er der Responsion mellem Begyndelsen (Ariadne forladt paa Dia) og Slutningen (hendes Forherligelse ved Bacchus).

[4]) Om Merkel's Anskuelse (Indledningen til Ovid's *Ibis* S. 359 o. flg.), at Digtet kun skulde være et Brudstykke, se Haupt, *Opuscula* II S. 75 o. flg.

Ideen at anlægge Digtet saaledes paa Digressioner er i sig selv alexandrinsk [1]), og til at vælge som Stof netop Peleus' og Thetis's Bryllup har vel Catul nærmest ladet sig lede af Apollonios Rhodios, ligesom Ariadne-Episoden er en »erotisk Legende« efter alexandrinsk Smag [2]). Behandlingen for øvrigt er ogsaa i mange Stykker alexandrinsk [3]). Begyndelsen fører saaledes strax *medias in res* uden noget Proømium; Skildringen er snart omstændelig, snart summarisk, Overgangene ikke sjelden bratte. Ofte udføres, som i *c.* 68 b, de enkelte Partier og Detailer saaledes, at de blive selvstændige Smaadigte eller Billeder; dette er Tilfældet med Ariadne-Episoden i dens Helhed, med Parce-Sangen og med flere mindre Stykker. Endvidere have flere Optrin en eiendommelig idyllisk eller genremæssig Kolorit [4]); alexandrinsk er ogsaa den flere Gange forekommende Apostrofering (navnlig paafaldende v. 22 o. flg.) og Angivelsen af, at Sagnene refereres som Sagn—Brud paa den episke Stil, som føles stærkere her end i *c.* 68 b (smlgn. ovenfor S. 39). Dertil komme i Sprog og Stil de samme Egenheder, som ere omtalte ved hint Digt. Af »lærde« Udtryk findes dog kun meget faa [5]), og ingen Sammenligning eller Omskrivning er af den kunstlede Art, som vi før have seet Exempler paa, om end et Billede som det v. 238 o. flg. kan være temmelig søgt.

Paa den anden Side er der i *c.* 64 mange flere Steder, hvor

[1]) Rieses Indvendinger her (S. 153 o. flg.) synes irrelevante; man maa betænke, at Catul i dette Digt arbeider langt friere end i *c.* 68 b.

[2]) Ogsaa dette Sujet var ellers meget yndet; se Ellis, *Comment. on C.* S. 226; Baumeister, *Denkm. des klass. Altert.* S. 124 o. flg. — Overhovedet kan bemærkes, at Catul i det hele holder sig til vel kjendte, hyppig behandlede Sagn. Han lægger ikke her an paa at interessere ved Sujettets Nyhed, forsaavidt afviger han fra Alexandrinerne.

[3]) Se herom Haupt l. c.; Riese S. 154; Ellis S. 228.

[4]) Iupiter indfinder sig som Gjæst med Hustru og Børn; Cheiron bringer Blomster i Gave; Peneios smykker Bryllupshuset med Træplantninger; Skildringerne vv. 63 o. flg.; 161 o. flg.; 305 o. flg. o. s. v.

[5]) som vv. 227; 290; Antonomasierne 228; 400. Den søgte Omskrivning *nutrices* v. 18 maa vistnok være efter græsk Forbillede, men det kan være tvivlsomt, om netop efter alexandrinsk.

Indflydelse fra specielle alexandrinske Digtere kan paavises – dels ligefrem som Reminiscentser, dels, og oftere, saaledes, at Catul har faaet Ideen fra denne eller hin Digter, uden dog nøiagtig at gjengive ham. Foruden Kallimachos og Theokrit[1]) har saaledes Apollonios aabenbart øvet stor Indflydelse paa Catul[2]). Desuden kan der være flere Punkter, hvor Formodning om alexandrinsk Oprindelse ligger nær, uden at vi kunne paapege Kilden.

Imidlertid se vi, at Catul ikke blot har studeret Alexandrinerne, men ogsaa de ældre græske Digtere (smlgn. ovenfor S. 40), deriblandt Homer, Hesiod, Euripides[3]). Navnlig har Homer paavirket ham meget stærkt; dette viser sig mangfoldige Steder, og det kan vel være, at han ved Ariadne-Episoden har ment sig at kunne følge Homers Exempel med Hensyn til lange indskudte Fortællinger og Beskrivelser. Men ogsaa hvor han efterligner Homer, kommer det samme frem, som netop blev bemærket[4]): han vil gjerne forandre, bearbeide Udtrykkene. Saaledes give v. 340 o. flg. en malende Udvidelse eller Omskrivning af *πόδας ὠκύς*; v. 204 o. flg. ere en Efterdigtning af de berømte Vers *Il.* I 528 o. flg.; Catul dels forkorter, dels amplificerer Homers Ord. Paa begge Steder er Bearbeidelsen foretagen med Smag og fuldstændig i Stil, ɔ: i Harmoni med Aanden i Catul's Digt. Ved v. 269 o. flg. har vistnok *Il.* IV 422 o. flg. foresvævet ham; men her er det kun Ideen til Lignelsen, han har fra Homer; Udførelsen og Anvendelsen er ganske Catul's egen, og Billedet, som han har tegnet det, er særdeles smukt og fint[5]).

---

1) Betegnelsen af *Oceanus* v. 30 mener Riese, er efter Euforion — høist usikkert.

2) I Ariadne-Episoden har Apollonios været hans Forbillede baade for Indledningen, den hele Tone og mangen Detail. Det eiendommelige, ægte alexandrinske Træk v. 129 har han utvivlsomt efter Apollon. III 874.

3) Skulde han ved Sammenligningen v. 87 o. flg. have efterlignet Sapfo? — neppe; baade Udtryk og Tanke ere ganske i alexandrinsk Aand; smlgn. Rohde l. c. S 153 (Bährens's Behandling af v. 89 er ligesaa voldsom, som hans Forklaring er søgt.)

4) og som ogsaa *c.* 68 b har givet os Exempler paa; se ovenfor S. 39[2]).

5) Haupt l. c. S. 79 o flg.

Paa andre Punkter viser nu Catul end større Selvstændighed. Dels udelader han nemlig Ting, som ellers høre med i Beretningerne om Peleus' og Thetis's Bryllup[1]), dels er der i Digtet ikke lidet, som synes Catul's egen Opfindelse[2]).

Hvad nu hans Forhold til de ældre romerske Forfattere angaar, saa er der ikke Spor af en saadan Afhængighed som den, hvori han staar ligeoverfor Grækerne — hvilket man nu ogsaa paa Forhaand kan vide efter den unationale Stilling, han og de øvrige »nye« Digtere indtoge. Men han benytter selvfølgelig, hvad der allerede af de gamle romerske Forfattere var indarbeidet i Sproget; han optager Udtryk og Ordformer, som tilhøre Sprogets høiere Stil, saafremt han finder dem heldige og anvendelige for sig. Nogen Indflydelse i anden Forstand vil man forgjæves søge at paavise[3]). — Disse Bemærkninger gjælde ellers Catul's Digtning i det hele; naar vi fremkomme med dem her, er det fordi jo dette Digt er af episk Karakter og saaledes tilhører en Genre, som fra gammel Tid af dyrkedes hos Romerne, medens det samtidig netop viser den uhyre Forskjel mellem hint gamle, nationale Epos og det moderne Epyllion.

---

[1]) Riese S. 154.

[2]) Saaledes v. 14 o flg.: Nereiderne vise sig for Argonauterne, hvorved Peleus' og Thetis's Kjærlighed fremkaldes; v. 31 o. flg.: Brylluppet holdes i Peleus's Slot i Farsalos; v. 285 o. flg.: Prometheus og Peneios indfinde sig som Gjæster, af Guderne holde Apollon og Artemis sig borte (Bährens anser dette for laant fra Hesiod, Riese fra en Alexandriner; det omtales kun hos Catul); v. 305 o. flg.: Parcernes Optræden ved Brylluppet og hele deres Sang om Achilleus. Eiendommelig for Catul er ogsaa den Tanke (v. 207 o. flg.), at naar Theseus ved sin Glemsomhed volder Ægeus's Død, da er dette en Straf fra Zeus for hans Troløshed mod Ariadne. Noget af dette kan vel Catul have fra en eller anden os ukjendt Kilde (smlgn. v. Wilamowitz l. c. S. 201); men det kan umulig være Tilfældet med alt.

[3]) Smlgn. ovenfor S. 39[1]) samt Riese ad v. 70. — Riese og Ellis ad v. 271 henvise angaaende *vagus sol* til Lævius's Fragment 12 hos L. Müller; men hin Betegnelse *vagus* synes dog ikke saa eiendommelig, at Catul maa forudsættes at have laant den. — Om den Paavirkning fra Lucrets, Munro har villet paavise, se Riese S. 161 og Bährens S. 45; Forholdet er vistnok det, at de begge to have brugt Udtryk og Vendinger fra det ældre Sprog. Er det nu virkelig saa, at Lucrets's Digt først er udgivet af Cicero efter Digterens Død (Teuffel § 203, 1 & 2), kan der jo heller ikke være Tale om, at Catul skulde have efterlignet Lucrets. (Til Jessens Program-Afhandling om denne Sag har jeg ikke Adgang).

Trods Kompositionens Svaghed viser Catul i dette Digt langt større poetisk Modenhed end i sine Elegier. Digtet har nemlig ikke blot smukke Enkeltheder. Som paavist har Catul her hævet sig over de paafaldende og smagløse Eiendommeligheder, som findes i hine Arbeider; han optræder med større Selvstændighed, og han fæster sit Blik betydelig mere paa den ældre græske Poesi. Endvidere er han ganske anderledes Herre over Formen[1]). Han har tydelig arbeidet meget paa denne, men det er ogsaa lykkedes ham at naa langt videre end før. Sproget er — trods enkelte Tungheder[2]) — i det hele baade særdeles smukt og værdigt, og flere Gange er det ganske mærkeligt, hvilket Indtryk han formaar at gjøre ved en Fremstilling, som vistnok er over det hverdagslige, men dog langtfra stemt særdeles høit[3]). Og i Afsnittet v. 132 o. flg. — der overhovedet har stor Interesse som det ældste, os bevarede Exempel paa en saadan Digtning i den romerske Literatur — hvor han optræder med Pathos[4]), der er det ingenlunde hult klingende eller opstyltede Udtryk, han lægger Ariadne i Munden. At han har Følelse og Hjærte, har han ogsaa vist i de tidligere af disse Digte; dette kommer igjen frem her; der er Varme og sand Lidenskab i Ariadnes Ord. Dette Parti har da ogsaa havt stor Indflydelse paa de augusteiske Digtere, som Ovid (*Her.* 10) og Vergil (Skildringen af Dido i Æneidens 4de Bog). Overhovedet maa Digtet siges at have Karakter. Det er intet homerisk Epos; det taler den Tids Aand, under hvis Indflydelse det er opstaaet, men det er uden Overraffinement, og Stoffets Opfatning stemmer med den stilistiske Behandling[5]).

---

1) At de »nye« Digtere i det hele behandlede Hexametret med større Færdighed end det elegiske Distichon, er allerede omtalt ovenfor S. 27 o. flg.; hvad dér er bemærket, gjælder væsentlig Catul's Teknik.

2) Se Riese ad vv. 5; 70; Bährens S. 44; Ellis S. 228.

3) Saaledes bl. a Parcernes Sang og Digtets Slutning; ogsaa dets Begyndelse er meget stilfuld.

4) Foruden af Apollonios (se ovenfor S. 43[2]) er Catul her vistnok ogsaa paavirket af Euripides; se Riese S. 154 og ad v. 132.

5) Der findes nok Anakronismer og lignende Unøiagtigheder (Haupt l. c. S. 72 o. flg.; Ellis S. 228 o. flg.); men Stilen brydes ikke let; de ovenfor S. 42 omtalte Fænomener maa jo siges at tilhøre denne Digtarts Stil.

C. 63, *Attis*, er i flere Henseender det mærkeligste af disse Digte; over det hele er der udbredt en ganske eiendommelig Kolorit. At Catul har faaet Ideen til Digtet fra Alexandrinerne, er aldeles klart, men noget bestemt Forbillede kan ikke paavises[1]), og det er heller ikke rimeligt, at han skulde have fulgt noget saadant. Alt tyder paa, at han har arbeidet med Selvstændighed. Allerede i hans Fortælling om Attis findes meget, som aldeles ikke kjendes andenstedsfra[2]), og i Enkelthederne er der kun lidet, der betegner sig som Reminiscentser eller Laan.

Digtet har vistnok en Del Ligheder med hans øvrige »alexandrinske« Arbeider[3]); men Forskjellighederne ere dog langt større. Medens hine Digte løse sig op i en Række mindre Partier og Skildringer, er *Attis* netop samlet til ét, afsluttet Billede. Her findes ikke Digressioner; af Sammenligninger, som han ellers anvender i saa vid Udstrækning, er der kun yderlig faa[4]), og disse indskyder han blot antydningsvis uden længre at dvæle ved dem, ligesom han i det hele ikke befatter sig med at udmale Enkeltheder til selvstændige Smaabilleder[5]). Heller ikke anvender han »lærde« Udtryk — dog ikke, at Sproget derfor skulde være jævnt og simpelt. Han bruger Kunstmidler nok[6]); men han undgaar overhovedet, hvad der i og for sig kunde beslaglægge Opmærksomheden til Skade for Total-Indtrykket.

[1]) Om Wilamowitz's Mening (l. c. S. 194 o. flg.; smlgn. Benoits's *Commentaire* S. 549 o. flg.), at Catul skulde have efterlignet Kallimachos, se Rieses Indledning til Digtet og Bährens S. 359 o. flg.

[2]) Herom gjælder dog, hvad ovenfor er bemærket S. 44 [2]).

[3]) Man føres saaledes ogsaa her midt ind i Fortællingen uden nogen Indledning; de to Modstykker vv. 12 o. flg, og 50 o. flg. ere anlagte paa Responsion; Situationen v. 47 o. flg. minder noget om Ariadne ved Strandbredden, og desuden i sproglige Enkeltheder er der Lighed.

[4]) nemlig kun vv. 14, 33 og 51.

[5]) Der findes nok Detaljering, som vv. 21 o. flg.; 61 o. flg.; men ikke saaledes, at Stedet derved trækkes ud af Sammenhængen. Ogsaa den smukke, for øvrigt langtfra bredt udførte Skildring v. 39 o. flg. staar i nøie Tanke-Forbindelse med det efterfølgende (Ellis S. 209).

[6]) Riese ad v. 3 gjør opmærksom paa de væsentligste af disse; dertil kommer Brugen af en Del gammeldags Ord og Former samt eiendommelige Kompositioner (smlgn. Bährens ad v. 23).

Digtet er i høi Grad stilfuldt; Stof og Form harmonere fuldstændig. Metret, det for Kybele-Digtene eiendommelige μητρῳακόν eller »galliambiske«, hørte aldeles nøie sammen med Stoffet; vilde Catul behandle et saadant Stof, maatte han ogsaa benytte denne Versform, der kræver megen Kunst [1]). Men Catul har løst denne Opgave med særdeles Dygtighed, og han har ligesaa sindrig forstaaet at give Sproget en karakteristisk Klangfarve. Attis's fanatiske Begeistring, hans paafølgende Fortvivlelse, den strenge Kybele's Vrede, Løven, der pidsker sig selv til Raseri og skræmmer Attis ind i den vilde Ida-Skov — dette er fremstillet i en Versform og en Stil, der fortrinlig gjengiver den lidenskabelig oprevne, mellem Jubel og Smerte vexlende Stemning [2]).

Det er et fremmedartet, yderst effektfuldt Billede, Catul her har givet; Digtet er utvivlsomt det mest fuldkomne af hans »alexandrinske« Arbeider. Men hvor meget man maa anerkjende den Kunst og Dygtighed, han her lægger for Dagen, efterlader dog det hele et temmelig stærkt Indtryk af Studerethed.

Det smukke Bryllupsdigt *c.* 62 har som *Attis* en afgjort fremmed Farve; det tænkes sunget ensteds i Grækenland (eller maaske paa Lesbos), og Bryllupsskikkene, som de skildres eller i alle Fald forudsættes, ere græske [3]). For Resten er Digtet i Tone og Karakter høist forskjelligartet fra *c.* 63; man har medrette gjort opmærksom paa, at det i mange Henseender kan betragtes som en Forløber for Vergil's bukoliske Digtning.

Man har stridt meget om, hvor Catul her har søgt sit Forbillede. Nogle anse Digtet for en Efterligning, eller endog ligefrem Oversættelse efter Sapfo; andre mene, at det er udarbeidet efter efter alexandrinsk, nærmest Theokrit's Mønster. Der er ogsaa virkelig i Digtet adskilligt, som synes at tyde dels paa det ene, dels paa det andet [4]).

---

[1]) Se Wilamowitz l. c.

[2]) Den Anskuelse, at Udraabet i de sidste 3 Vers ikke skulde være oprigtig ment, afviser Bährens medrette.

[3]) Se Riese i Indledningen til Digtet; smlgn. Ellis ad v. 58.

[4]) De »nye« Digtere skreve ikke sjelden Epithalamier og Hymnæer. Parce-Sangen

At det i flere Henseender bringer til at tænke paa Theokrit, fremgaar allerede deraf, at man, som nævnt, har kunnet sammenstille det med Vergil's Ekloger; dette ligger i Digtets hele Form og idylliske Stemning, og der er ogsaa i Enkelthederne Ting, som minde om Theokrit[1]. Paa den anden Side er der heller ikke lidet, som har sapfisk Klang; det er bl. a. Tilfældet med de smukke og klart udførte Sammenligninger vv. 39 o. flg. og 49 o. flg.[2] For øvrigt røber nu Digtet ogsaa Studium af andre Forfattere fra den græske Literaturs ældre og yngre Tid. Sagen er vel den, at Catul — hvad vi ogsaa tidligere have seet Exempel paa — ikke har gjengivet noget enkelt, bestemt Forbillede. Naar vi altsaa regne Digtet med til Catul's »alexandrinske«, er dette forsaavidt ikke ganske korrekt, men det tilhører i alle Fald den Digtning, hvori han væsentlig staar under fremmed Indflydelse.

Digtet er smukt og stemningsfuldt, frit for al Lærdom og for kunstlede Udtryk; saadant vilde ogsaa lidet passe med den Tone, hvori det hele er holdt. Det staar høit over Catul's alexandrinske Elegier og maa tilhøre et langt mere modent digterisk Standpunkt end disse. Nærmere at bestemme dets Tid i Forhold til *cc.* 63 og 64 er neppe muligt.

---

i Catul's *c.* 64 er et Epithalamium; af samme Art er *c.* 61, dog deri forskjelligt fra det foreliggende, at det er skrevet for at synges ved en bestemt Anledning, hvad der ikke er Tilfældet med *c.* 62. Ogsaa Calvus og Ticida skreve Bryllupsdigte, hvoraf nogle Fragmenter haves (hos L. Müller S. 84 & 93), dels i Hexametre som Catul's *c.* 62, dels i samme Metrum som hans *c.* 61. Det vilde dog være uberettiget, om man af denne Skoles hele Retning sluttede, at disse Digte nødvendigvis maatte staa i Forbindelse med eller være en Frugt af alexandrinske Studier. Epithalamier skreves nok ogsaa i alexandrinsk Tid, men de fra den ældre græske Poesi vare jo ganske anderledes berømte, navnlig da Sapfo's, og de »nye« Digtere holdt sig, som ovenfor bemærket, ikke udelukkende til Alexandrinerne.

[1] Se herom Ellis i Indledningen; Riese ad vv. 9; 62. — At første Del af Omkvædet falder sammen med Theokr. 18, 56 siger dog intet, da dette Hymenæ-Raab er meget ældre (Riese ad *c.* 61, 4); med Theokrit's 18de Idyl, ***Epithalamium Helenæ,*** i dens Helhed har Catul's Digt ellers ingensomhelst Lighed.

[2] Riese og Ellis ll. cc. — Disse Sammenligninger have en ganske anden Karakter end den i *c.* 64, 87 o. flg. (ovenfor S. 43[3]); de minde om *c.* 11, 21 o. flg.

Se vi nu tilbage paa denne Afdeling af Catul's Digte, springer det strax i Øinene, hvilken Forskjel der er mellem de tidligste og de seneste, hvorledes Catul udvikler sig fra bunden Efterligning til større digterisk Frihed. Det smagløse og kunstlede fortrænges efterhaanden af virkelig Kunst, idet han samtidig lader sig paavirke mere og mere af de ældre græske Digtere og ikke udelukkende beherske af Alexandrinerne. Vi se altsaa, at medens Catul i Epigrammet *c.* 95 saa høit priser Cinna's gjennem-alexandrinske Epyllion, hæver han sig i sine egne Arbeider lidt efter lidt til langt friere og sandere Digtning.

Gjennem Catul's Stemnings- og Leiligheds-Digte, de lyriske og epigrammatiske, gaar der en ganske anden Tone.

Man kan nok ogsaa her se, at han har studeret Alexandrinerne. Ikke alene, at han tildels bruger samme Metra som de, og at hans metriske Kunst overhovedet i en væsentlig Grad beror paa Studiet af dem og deres Teknik. Der er virkelig blandt hans lyriske Digte et Par, i hvilke man kjender den »lærde« Catul igjen, saaledes — foruden det i Hymnestil holdte, for øvrigt særdeles tiltalende *c.* 34 — *cc.* 30 og 60; dog er det med de pathetiske Steder i Epylliet *c.* 64, disse have Lighed, ikke med de smagløse Steder i hans alexandrinske Elegier. Ogsaa Slutningen af *c.* 2 — hvad enten nu disse Vers høre hjemme her eller skulle anbringes andensteds — har en vis alexandrinsk Duft uden paa nogen Maade at være forskruet; den her fremsatte Lignelse minder adskillig om *c.* 65, 19 o. flg. (smlgn. ovenfor S. 36). I andre Digte kan han spøgende og parodisk indskyde Stykker, holdte i lærd Stil, eller anslaa Ha-stemte Toner og forstaar derved at frembringe megen Effekt[1]). Desuden

[1]) *cc.* 7, 3 o. flg.; 11, 2—14; 36, 11—15; 58, 6 o. flg. (er enten et Brudstykke eller hører til *c.* 55); 67, 32 o. flg. Smlgn. Riese til disse Steder samt S. XXI.

er der ikke saa ganske faa Steder, der ogsaa i andre Henseender vise hans Studium af Alexandrinerne, som Kallimachos og Bukolikerne.

Men i det hele er Aanden i disse af hans Digte alt andet end alexandrinsk. De ere tværtimod gjennemgaaende prægede af en Umiddelbarhed, som kun har sit Sidestykke i den ældre græske Lyrik. Og det viser sig da ogsaa, at det er i den, Catul væsentlig har søgt sit Forbillede. Saaledes har tydelig Archilochos havt megen Indflydelse paa ham; dette ser man baade af forskjellige Enkeltheder og af den hele Aand, Karakter i hans »Iamber«, som han kalder sine Smædevers uanseet Metret. Men navnlig er det Sapfo, af hvem han i saa høi Grad har følt sig tiltalt. Hende priser han høit (*c.* 35, 16 o. flg.); han oversætter et af hendes Digte (*c.* 51); hendes Versemaal benytter han, ligesom Udtryk og Billeder, der minde om hende[1]), og naar han kalder sin Elskede *Lesbia*, er det utvivlsomt med Tanken paa den lesbiske Digterinde, han har valgt dette Navn.

Imidlertid er Catul's Forhold til disse Lyrikere et ganske andet end hans Forhold som »lærd« Digter til Alexandrinerne. Hvor anerkjendelsesværdig hans senere Produktion i denne Smag er, saa

[1]) Riese S. XXII og XXIX. — Catul er den første romerske Digter, som bruger den sapfiske Strofe. Fra Sapfo har han ogsaa *versus asclepiadeus maior*, der ligeledes første Gang findes hos ham; om de glykoneisk-ferekrateiske Systemer, som ogsaa bruges hos Varro, Calvus og Ticida, ere efter Sapfo eller Anakreon, kan være tvivlsomt (Gleditsch l. c. § 143; L. Müller l. c. S. LXXII & LXXIII). — Om de øvrige af Catul brugte lyriske Versemaal kan mærkes følgende. *V. priapeus* (ɔ: *v. glycon.* + *v. pherecrat.*; første Gang hos Catul) er optaget efter Alexandrinerne (Christ, Metrik[2] S. 526). Hvad de iambiske Metra angaar, ere Varro og Catul de første, som behandle Senarer og Septenarer efter græsk, ikke gammel-romersk Mønster; *trimeter purus* findes første Gang hos Catul, efter alexandrinsk Mønster, ikke efter Archilochos; Choliamben brugtes allerede af Matius og Lævius. Det falækiske Vers, *hendecasyllabus*, som Catul ynder i saa høi Grad, optoges fra Alexandrinerne, først af de »nye« Digtere og Varro (om Lævius se Bährens S. 14); i *c.* 55 behandler Catul det paa en eiendommelig Maade for at anskueliggjøre den langvarige og trættende Søgen efter Camerius. — Se i det hele de nævnte Udgivere samt L. Müller i Indledningerne til sine Udgaver. (Til Special-Afhandlingerne om Catul's Metrik har jeg ikke Adgang).

føler man dog, at det er Kunst og Studium, det altsammen beror paa. Ganske anderledes hans lyriske Digtning. Som nævnt, er det klart nok, at han har studeret de græske Lyrikere — og det ikke blot Archilochos og Sapfo — men i det store taget er det ikke her saa, at Arbeide og Studium skinner igjennem. Slægtskabet med den græske Lyrik træder frem i den hele Aand, hvoraf disse Digte ere prægede. For øvrigt har man Indtrykket af, at her er Catul ganske sig selv. Her udtaler han sin Følelse af fuldt Bryst, og der gaar gjennem hans lyriske Digte et Drag af Naturlighed og Friskhed, der virker saa overordentlig oplivende.

Angaaende hans Forhold til den ældre romerske Literatur gjælder, hvad der er bemærket ovenfor (S. 44). Man ser, at han kjender godt ogsaa de Forfattere, hvis Skrifter ved Indhold og Stil kunde have noget Fællesskab med denne Art af hans Digtning. Men nogen Paavirkning er der selvfølgelig ikke, og hvor han bruger samme Versemaal som de gamle Dramatikere, former han dette efter græske Regler. Af megen Interesse ere imidlertid her et Par af hans Digte, *cc.* 34 og 61; begge give os nemlig Exempler paa Omdigtning i den gammel-græske Lyriks Form og Tone af romerske Sujetter. *C.* 61, Bryllupsdigtet til Manlius, er jo i det hele romersk ved den Aand, som gaar igjennem det, og de Ceremonier, som det skildrer; men alt har faaet et ganske eiendommeligt Skjær ved den græske Form, hvorunder det fremtræder. Mærkeligt er Afsnittet v. 126 o. flg., i hvilket vi have den første — og saagodtsom eneste — kunstmæssige Bearbeidelse af *Fescennina iocatio*[1]), de gamle folkelige Fescenniner. *C.* 34 er en religiøs Hymne, den første, hvis Forfatter vi kjende, efter hine, som Livius Andronicus og Licinius Tegula skreve i Literaturens ældste Tider (se ovenfor S. 13); Catul har deraf skabt et meget smukt, høitideligt Digt

Hvad der nu i særdeles Grad bidrager til at give disse Digte deres Værd, er den formelle Behandling. Af væsentlig Betydning er her Catul's store metriske Dygtighed. Navnlig viser

[1]) Se herom Teuffel § 5.

han denne i Hendekasyllaberne, som han allerhelst bruger og det med et Mesterskab, hvortil vel ingen senere romersk Digter er naaet Ogsaa det rene, iambiske Trimeter, de choliambiske, glykoneiske og det asclepiadeiske Vers behandler han med særdeles Færdighed. At han ikke har kunnet erhverve sig denne tekniske Overlegenhed uden alvorligt Studium og Arbeide, er klart. Men dette mærker man ikke noget til; Verset flyder for ham saa overordentlig let og naturlig.

I nær Forbindelse hermed staar hans Behandling af Sproget. Hans Sprog er overhovedet *urbanus sermo*, de dannede Kredses Omgangssprog; det kan nærmest sammenlignes med Sproget i Cicero's Breve og er beslægtet med Lucilius's og Terents's Sprog. Han betænker sig ikke paa ved given Leilighed at bruge krasse, vulgære Udtryk; ligesaa forekommer en og anden Provincialisme. Men i det hele er hans Sprog enkelt, let og tillige fint[1]); desuden er det meget anskueligt. Han véd at stemme det høiere og lavere, at anslaa de forskjelligste Toner; stedse finder Tanken det tilsvarende Udtryk; det synes, som Alting falder saa let for ham. Dette i Forening med hans Herredømme over Metret er det, som gjør disse hans Digte saa overordentlig tiltalende, som giver dem Stil og Karakter. Mange af dem ere rene Bagateller, vel ogsaa lige-

---

[1]) Om Catul's Sprog i disse Digte se Riese S. XXIV o. flg.; Ellis S. XXII o. flg.; Bährens S. 47 o. flg. — Blandt dets Egenheder kan mærkes følgende. Han bruger oftere hverdagslige Ord og Vendinger, men forandrer dem tildels lidt af Hensyn til Digtet og dets Tone. Fra det hverdagslige Sprog har han ogsaa den overordentlig stærke Brug af Deminutiver, som er høist karakteristisk for disse Digte (i de »lærde« Digte forekommer Deminutiver vel ogsaa, men langtfra saa hyppig); han vinder derved mangen Gang med Lethed en Nuance i Udtrykket. Græske Ord bruger han vel, men aldeles ikke i saadan Mængde som Lucilius og Varro, og mest saadanne, som allerede fra gammel Tid vare indførte i Sproget. Arkaismer i Ord og Former anvendes kun meget sjelden. Af rhetoriske Talefigurer har han ikke mange, og kun de enkleste. Derimod bruger han ofte Alliteration og *figura etymologica*; begge Dele tilhøre Omgangssproget fra gamle Tider af og ere meget yndede i den plautinske Dialog. — Fra Alexandrinerne har han den Maner ikke sjelden inden samme Digt at gjentage et Udtryk eller en Sætning, hvis Indhold særlig skal markeres. Se Riese ad *c.* 8,8; Couat, *Étude sur Catulle* S. 170 o. flg.

frem Impromptu's[1]); men disse Smaating faa under Catul's Haand Interesse; han véd at behandle dem livlig, stemningsfuldt og net, tildels elegant.

Hovedsagen er imidlertid den, at her færdes Catul paa et Felt, hvor han er fuldstændig hjemme; her digter han i en Genre, for hvilken han er særlig anlagt. Han har lært mangt og meget ved Studium, men den lyriske Friskhed og Fylde, hvoraf hans Digtning aander, øser han af sit eget Bryst.

*   *
*

I Catul's lyriske Digtning og Digterliv spiller Kjærligheden til Lesbia en aldeles indgribende Rolle, og de Digte, som denne fremkaldte, ere et klart Udtryk for hans følelsesfulde Naturs forskjelligste Stemninger. Vi se, hvorledes han længselsfuld nærmer sig til hende, idet han gjør Sapfo's Ord til sine (*c.* 51) eller besynger hendes lille Fugl (*c.* 2), hvorledes hans Stemning skifter til Munterhed og Drilleri, da han opdager Tegn paa, at hun gjengjælder hans Følelser (*cc.* 83; 92), og hvorledes han nyder sin Lykke, da hun endelig har skjænket ham sin Kjærlighed (*cc.* 5; 7); Lesbia's Skjønhed overgaar enhver andens (*c.* 86); hende begunstige Kjærlighedsgudinder og Eroter (*c.* 13), som maa fyldes med Sorg ved hendes Yndlingsfugls Død (*c.* 3). Dog denne Lykke varer ikke længe ublandet; han er bange, at hendes Forsikringer ikke ere til at tro (*cc.* 70, 109). Det kommer til alvorlige Rivninger; Catul slynger *truces iambos* mod hende og bestemmer sig til, hvor ondt det end gjør ham, at slaa sig haard (*c.* 8). Men han lader sig let forsone, og Volusius's Annaler kastes paa Baalet til Indfrielse af Lesbia's Løfte at ofre Vulcan *electissima pessimi poetæ Scripta,* naar hun gjenvandt Catul (*cc.* 36; 104). Men Lesbia viser sig ikke blot ubestandig, idet hun snart trækker Catul til sig, snart igjen tilsidesætter ham for andre, tildels uværdige Personer; hun synker dybere

[1]) Smlgn. *c.* 50 *in.*, hvor Catul omtaler, at han og Calvus have moret sig med Improvisation i forskjelligt Versemaal.

og dybere og styrter sig tilsidst i de laveste Udsvævelser (*cc.* 37;58). Imidlertid sønderslides Catul's let bevægelige Sind af de forskjelligste Lidenskaber, Sorg, Kjærlighed og Had (*c.* 85 *odi et amo;* 107), medens han til sine Rivaler snart retter Bønner og Beklagelser, snart Trusler og de voldsomste Skjældsord (*cc*, 40 til Ravidus; 77 til Rufus[1]); 82 til Quintius; 74, 80, 88—91, 116 til Gellius; 37, 39 til Egnatius; 79 til *Lesbius*[2]). Endelig erklærer han dog, at hans Agtelse har Lesbia forspildt, om han end ikke kan betvinge sin Lidenskab; han vaander sig i dybeste Smerte, men Forholdet maa brydes (*cc.* 75; 87; 72; 76). Da hun endnu engang senere vover gjennem Mellemmænd at vende sig til ham, afviser han hende bestemt, i et Digt (*c.* 11), der ved sin Form minder om det første (eller i alle Fald et af de første), han havde skrevet til hende[3]).

Blandt disse Digte finder man flere af Catul's mest sympathetiske og følelsesfulde; ingensteds minder han mere om Sapfo, og det kan overhovedet ikke være tvivlsomt, at det er Kjærligheden til Lesbia, der har bragt hans lyriske Evne til ret at udfolde sig. Man har derfor medrette antaget, at det prægtige, stemningsrige *c.* 61 tilhører denne Periode, uagtet Digtet selv ingen Tidsangivelse indeholder[4]).

Hvor stærkt end Catul har lidt ved Forholdet til Lesbia, var han dog for meget Stemningens Mand til at knækkes derved. Kjærlighedsdigte, der kunne lignes med dem til Lesbia,

---

[1]) rimeligvis M. Cælius Rufus. Om det er den samme, som *cc.* 58; 100 omtales under Navnet *Cœlius*, lader sig ikke sige med Sikkerhed.

[2]) ɔ: Clodius, saasandt *Lesbia* er Clodia (se ovenfor S. 34[2]), — og da utvivlsomt hendes Broder P. Clodius Pulcher, den berygtede Folketribun.

[3]) At Catul, som Ovid *Trist.* II 429 o. flg. synes at mene (og som bl. a. Rostand S LXVIII i Indledningen til sin Oversættelse af Catul antager), endnu, førend han brød med Lesbia, skulde have staaet i Kjærlighedsforhold til andre, strider mod hans egne Ord i *c.* 87 og er ikke troligt. (Om *c.* 43, 7 se Riese og Bährens ad l.). — Om Lesbia-Digtenes Kronologi smlgn. for øvrigt de meget rigtige Bemærkninger hos Riese S. IX.

[4]) Riese S. XXIV. Den Slutning, Bährens ad *c.* 61, 42 vil drage af Catul's Sprogbrug, er tilvisse høist upaalidelig.

skrev han vel ingensinde mere [1]), men nok af andre Digte, der ere prægede saavel af Følelse som af Lune og Vid.

Før at løsrive sig fra Forholdene i Rom og gjenvinde sin Sindsro efter Bruddet med Lesbia er det vistnok, Catul har indladt sig paa Reisen til Bithynien (se ovenfor 23 [2]) og 34 [2]). Det lykkes ham ogsaa at komme sig, og denne Reise fremkalder Digte, som maa regnes til hans smukkeste og friskeste. I Troas besøger han saaledes sin Broders Grav og vier ham et vemodsfuldt, høitideligt Digt (*c.* 101). I Bithynien trivedes han ikke; han var misfornøiet baade med sin Prætor Memmius og med Forholdene i Provinsen selv (smlgn *c.* 10). Han vilde gjerne bort derfra, og da han kan faa dette Ønske opfyldt, høre vi ham juble derover, medens han er fuldt optagen af Glæde over Vaarens Komme og af Reiselyst (*c.* 46). Efter at være kommen hjem til Verona reiser han ud til Sirmio og hilser sin Villa der i et Digt, der aander af den hjærtelige Glæde og det Behag, han føler ved atter at befinde sig paa den yndige Plet ved den pladskende Garda-Sø (*c.* 31 [2]). Ikke meget senere skriver han i Rom det lunefulde Digt (*c.* 10), hvor han baade meget kvikt harcelerer sig selv og griber Anledningen til at give Prætoren Memmius alvorlige Hieb for hans Opførsel i Bithynien. Vi se, at Catul har gjenfundet sig selv paa Reisen.

Kaste vi nu et Blik paa hans øvrige Digte [3]), give disse os forskjellige, livlig vexlende Billeder af hans Karakter og Forhold til sine Omgivelser.

---

[1]) Versene til Ameana (*cc.* 41; 43), Aufilena (*cc.* 110; 111) og Ipsitilla (*c.* 32) ere af ganske anden Karakter. Mere af Lesbia-Digtenes Aand er der i hans Digte til Iuventius, ligesom han ogsaa i Anledning af ham skriver de groveste Smædedigte mod sine Rivaler (*cc.* 15; 16; 21; 23; 24; 26; 48; 81; 99; 106; smlgn. 11. Se for øvrigt om Tiden o. s. v. Westphal l. c. S. 197 o. flg. samt Bährens S. 38 og til de forskjellige Digte).

[2]) Den almindelige Forklaring, at .*c* 4 skulde gjælde Catul's egen, ved Sirmio oplagte »Jagt«, hvorpaa han er seilet hjem fra Bithynien, fører ind i Vanskeligheder, som man paa forskjellige Maader (se hos Benoist, Riese o. a.), men uden Held har søgt at komme bort fra.

[3]) De fleste af de daterbare Digte tilhøre hans sidste Par Leveaar efter Hjemkomsten fra Bithynien. I det følgende stille vi imidlertid Digtene sammen efter deres Indhold uden Hensyn til Kronologien.

Catul betragter Rom som sit faste Hjem (*c.* 68, 34 o. flg. ***Romæ vivimus, illa domus, Illa mihi sedes, illic mihi carpitur ætas***), og det er ikke frit for, at han ser Provins- og Smaastadsbefolkningen lidt over Hovedet (*cc.* 43, 6; 81, 3 o. flg.). Dette hindrer dog ikke, at han ogsaa kan trives i sin Fædreneby Verona og interessere sig for Livet der og i Omegnen. Hvor glad han er i Sirmio, er allerede nævnt: Til Verona reiser han efter Budskabet om Broderens Død, vel dels for at komme bort fra det støiende Rom, dels for at være sammen med sin Fader; her sysler han med Digtekunsten (ovenfor S. 34[2]), og hid beder han i et, tildels lidt drillende Brev (*c.* 35) sin Ven Cæcilius skyndsomst komme for at høre nogle Bemærkninger — vistnok om dennes Kybele-Digt. Men han er ogsaa oppe i alle Slags Forhold der. Epigrammerne til og om Aufilena ere vistnok skrevne i Verona[1]). En Skandalhistorie fra Byen selv er Sujettet for *c.* 67, og *c.* 17, et med særdeles Kunst udarbeidet Digt, viser, hvorledes han er med i Nabobyen Colonia's kommunale Spørgsmaal og Privathistorier.

I Rom levede han imidlertid mest[2]), og i det romerske Liv er han fuldstændig hjemme. En enkelt Gang optræder han som officiel Digter med den smukke Festkantate *c.* 34. Men oftest se vi ham færdes i Privatlivets Kredse. Han er af en meddelsom, selskabelig Natur og har intet imod et lystigt Lag som det, den muntre Drikkevise *c.* 27 gjælder. Overhovedet er han gjerne sammen med sine Venner og sætter stor Pris paa dem. Men han kræver ogsaa, at de paa sin Side skulle overholde Venskabets Pligter; krænkes disse, eller føler han sig tilsidesat, gaar det ham meget nær til Hjærte (*cc.* 30; 38; 73; smlgn. 60).

I det hele er det Catuls Venskabsforbindelser, som have foranlediget flere af hans smukkeste og eiendommeligste Digte, deriblandt Sangen til Manlius's Bryllup (*c.* 61); af Stemning og Glæde over Vennens Lykke aander ogsaa Digtet til Septimius (*c.* 45), og

---

1) Bährens ad *cc.* 100 & 101. — Om Polemiken med Cæsar se nedenfor.

2) Derfor gaar man ud fra, at hans Digte ere skrevne her, naar intet andet sikkert vides eller kan antages med Sandsynlighed.

Forholdet til Veranius og Fabullus viser ikke blot, hvor hengiven han er sine Venner, og hvor kvikt og tækkelig han kan spøge med dem, men ogsaa, med hvilken Hidsighed han antager sig deres Sag, naar de forurettes (*cc.* 9; 12; 13; 28; 47). Godmodig drillende kan han ogsaa være, som i Versene til Camerius (*c.* 55); i samme Tone, men drøiere skriver han til Flavius (*c.* 6). At vi blandt hans Venner ogsaa maa gjenfinde en hel Del af de Mænd, som hyldede Tidens nye Digtning, siger sig selv af det stærke Sammenhold, som raadede inden denne Kreds (se ovenfor S. 23 o. flg.). Saaledes dedicerer han sine Digte til Cornelius Nepos (*c.* 1; *c.* 102 gjælder vel ogsaa ham); med Varus staar han paa en meget fortrolig Fod (*cc.* 10; 22); til Valerius Cato og Cornificius ere *cc.* 56 og 38 skrevne; hvor meget han gjør af Cinna, røber hans Beundring af ***Zmyrna*** tydelig nok; han omtaler ham ogsaa i *c.* 10 som sin gode Ven og retter til ham *c.* 113. Men det er dog i Forholdet til Calvus, hans Venskabsfølelser fremtræde allervarmest.

Den Interesse for Calvus, Catul viser i *c.* 50, kan man gjerne kalde sværmerisk. Efterat de have været sammen i et Selskab og moret sig med Improvisering, er Catul saa optagen af Tanken paa Calvus's Vid og Elskværdighed, at han ikke faar sove om Natten, men blot brænder af Længsel efter at træffe ham igjen og næste Morgen iler med at fortælle ham dette. Venskabet til ham fremkalder endvidere *c.* 14, et af Catul's lunefuldeste og vittigste Digte, og efter hans Tale mod Vatinius optegner Catul med stor Fornøielse i Versene *c.* 53 en komisk Ytring, som han har grebet fra en af Tilhørerne, og som er høist betegnende for det Indtryk, Calvus med sin lille Figur og iltre Veltalenhed har gjort *(di magni, salaputium disertum)*. Af anden Karakter er *c.* 96, hvor han med hjærtelig Medfølelse trøster Calvus i hans Sorg over Quintilia [1]). Overhovedet have Catul og Calvus aabenbart været nær beslægtede Naturer. Ikke alene, at de som Digtere tilhørte samme Skole og

---

[1]) Det er vistnok Læsningen af Calvus's Elegier over Quintilia, der har bragt Catul til at skrive disse Vers. Smlgn. Bährens.

hyldede samme Anskuelser, men Fragmenterne af Calvus's Digte[1]), hvor faa de end ere, vise megen Lighed med Catul's, og der er al Grund til at antage, at af de »nye« Digtere er Calvus den, der er kommen Catul nærmest; desuden indtoge de, som vi strax skulle se, samme Stilling ligeoverfor de politiske Magthavere. Eftertiden nævner dem ogsaa ofte i Forening som nøie forbundne Digtere og Venner, bl. a. Ovid. I Elysium's Dal, siger han[2]), skal Tibul mødes af Digter- og Venneparret Catul og Calvus:

Obvius huic venias hedera iuvenalia cinctus
Tempora cum Calvo, docte Catulle, tuo.

Men er der nogen, Catul vil tillivs, er han ikke god at have med at gjøre. Det er omtalt, hvorledes han farer med de Forfattere han ikke synes om, og med sine Rivaler (ovenfor S. 26; 54; 55 [1]), og desuden er der nok af Pasquiller og Invektiver i hans Digte[3]). Naar han vil det, kan han gjøre Nar paa en meget humoristisk Maade, som hvor han harcelerer Arrius' feilagtige Aspiration (*c.* 84), eller paastaar, det er Læsningen af Sestius's Tale, som har forvoldt ham en alvorlig Forkjølelse (*c.* 44). Hyppigst er han dog meget nærgaaende. Mange af disse Spottedigte ere prægede af Archilochos's Aand, baade bidende og vittige. Men mangen Gang er Catul ogsaa forfærdelig plump; det gjælder for ham blot at sige Grovheder, og sine Skjældsord henter han lige op af Snauset.

¹) Hos Luc. Müller l. c. S. 83 o. flg.

²) *Am.* III, 9, 61 o. flg.

³) Versene til Cicero, *c.* 49, har man opfattet paa to, stik modsatte Maader, dels som Alvor, dels som Ironi. Dette sidste kan dog vel ikke være berettiget. Vistnok give de overdrevne, superlative Udtryk Digtet en besynderlig Klang, og i sidste Vers kan vel **optimus omnium patronus** lyde noget tvetydigt. Men Catul bruger jo i det hele stærke Udtryk, og Ironi af denne Art ligner ham ellers ikke. (I Lighed med **pessimus omnium poeta** i foregaaende Vers skulde ogsaa **omnium** her høre til **optimus**, ikke til **patronus**, og Udtrykket altsaa være rosende). — Man har ogsaa beskjæftiget sig meget med at udfinde Anledningen. Digtet selv viser, at det er skrevet til Cicero som Taler, men det vil neppe lykkes at komme paa det rene med, hvilken Tale af Cicero det er, Catul her aflægger ham sin Tak for.

Mærkeligst er hans Angreb paa Cæsar og dennes Tilhængere. Ogsaa her holdt Catul og Calvus sammen; den sidste bekjæmpede ikke blot som Taler Vatinius, men skrev ogsaa drøie og bitre Epigrammer mod Cæsar selv og Pompeius. Catul's Had til Cæsar, der efter Sueton var en Ven af hans Fader, har man villet udlede dels af Jalousi paa Cæsars Yndling Mamurra, dels af Interesse for Calvus, dels ogsaa af Politiken. Noget sikkert kan her ikke siges. Det er imidlertid aabenbart, at hans Had til Mamurra spiller en væsentlig Rolle i Sagen, og at dette Had skriver sig fra Sammenstød i en Kjærlighedsaffaire, er meget sandsynligt (*c.* 29, 6 o. flg., sammenholdt med *cc.* 41 og 43). At Catul direkte skulde have blandet sig op i Politiken, lader sig ikke paavise, men at der blandt de »nye« Digtere har hersket en republikansk, oppositionel Aand, er aldeles sikkert; vi vide nemlig, at foruden af Catul og Calvus angrebes Cæsar ogsaa af Furius Bibaculus[1]).

I *c.* 29 (skrevet i Slutningen af Aar 55 eller før September 54), et af Catul's skarpeste og heldigste Iambe-Digte, gaar det nærmest ud over Mamurra[2]), som behandles voldsomt, men ogsaa Cæsar faar en blodig Medfart; med bidende Spot tiltaler Catul ham bl. a. som *cinæde Romule, imperator unice.* Pompeius glemmes heller ikke (vv. 13; 24 o. flg.[3]). Imod Cæsar og Mamurra er atter det bitre *c.* 57 rettet, imod Vatinius (og en ellers ubekjendt Nonius) *c.* 52, og i *c.* 54[4]) sendes Cæsar en hel Bouquet af Grovheder mod forskjellige af hans Venner. Epigrammet *c.* 93[5]), hvori Catul kort og fyndig er-

---

[1]) Tac. *A.* IV 34 ***carmina Bibaculi et Catulli referta Cæsarum contumeliis leguntur***; Sueton *Iul.* 49; 73 om Catul og Calvus; Fragmenterne af den sidstes Epigrammer hos L. Müller l. c. S. 86. Smlgn. Mommsen, R. G.[7] S. 332 o. flg.

[2]) Smlgn. Plin. *N. H.* XXXVI 48 ***Mamurra Catulli Veronensis carminibus proscissus.***

[3]) Paa Pompeius tager Catul ellers ikke Fat; derimod gjælder *c.* 113 hans fraskilte Hustru Mucia, hvis den almindelig antagne Konjektur v. 2 er rigtig.

[4]) Dersom dette for øvrigt er et sammenhængende helt Digt, hvilket har været betvivlet.

[5]) Det er dette Epigram, hvorom Quintilian XI 1, 38 bemærker, at rettet af Catul til Cæsar er det ***insania***, og hvis man omvendt tænker sig det sagt af Cæsar til Catul, vilde det være ***adrogantia.***

klærer, at han er fuldstændig ligegyldig for Cæsar og hans Ønsker, er rimeligvis fremkaldt ved en Trusel fra Cæsar eller en — direkte eller indirekte — Anmodning fra ham til Catul om at tie stille. Vist er det i hvert Fald, at baade Catul's og Calvus's Epigrammer gjorde stor Opsigt, og at Cæsar følte sig yderlig generet ved dem (Sueton: *a quo [ɔ: Valerio Catullo] sibi versiculis de Mamurra perpetua stigmata imposita non dissimulaverat*). Det kom ogsaa til en fuldstændig Forsoning mellem dem. Cæsar viste sig meget forekommende baade mod Catul og Calvus, da de nærmede sig til ham, og han fortsatte sit gjæstevenlige Forhold til Catul's Fader. At Catul ganske opgav sin fiendtlige Stemning, viser *c.* 11, hvor han med stor Beundring udtaler sig om Cæsar og hans Bedrifter (v 10: *Cæsaris visens monumenta magni*). Derimod vedblev han at forfølge Mamurra under Navnet *Mentula* med meget bidske Epigrammer, hvoriblandt findes et Par særdeles vittige[1] (navnlig det fortrinlige *c.* 105; endvidere *cc.* 94; 114; 115).

* * *

I den lyrisk-epigrammatiske Digtning lægger Catul sin Natur aabent for Dagen. Hans Følelser ere overmaade varme; ligesaa øm og hengiven han er, ligesaa bitter og hensynsløs kan han være. Han er i høi Grad modtagelig for alle Indtryk og lader sig ganske beherske af sine Stemninger. Bliver han stødt eller vred, overskrider han i sine Invektiver mere end engang det tilladeliges Grændser, og han kan tage forfærdelig paa Vei over rene Bagateller.

[1]) Identifikationen af Mamurra med *Mentula* kan vel ikke ligefrem ansees for sikker, men har i alle Fald særdeles meget for sig. — Om den hele Affære, der rimeligvis er passeret i Verona Vinteren 55—54, se for øvrigt Benoist S. 440 o. flg.; Braitenberg, *Über das Verhältniss Catul's zu seiner Zeit* S. 10 o. flg.. Riese S. XVII slutter af c. 11, at Cæsar har tænkt paa at lade Catul gjøre militær Carrière, hvilket maaske er muligt, men heller ikke mere. — Ogsaa til Gellius (smlgn. ovenfor S. 54) har Catul søgt at nærme sig igjen, men her var han uheldigere end ligeoverfor Cæsar. Gellius har afvist ham uforsonlig, og Catul erklærer, at det skal han nok komme til at bøde for (c. 116).

Men hvad det nu end er for Følelser, som optage ham, taler han af sit Hjærtes Fylde, aabent og sandt.

Hans Udtryksmaade og hans Færd i det hele er mangen Gang skikket til at vække Anstød hos os. Men her maa man tage Hensyn til Tider og Sæder. Catul var ingen overlegen Karakter; hæve sig over sin Samtid formaaede han ikke, og han har vist aldrig tænkt derpaa. Men efter alt, hvad vi kunne slutte, har han heller ikke staaet under Tidens Niveau.

Det ligger nær at sammenligne Lyrikerne Catul og Horats. Vi skulle ikke her gaa nærmere ind paa en saadan Sammenligning, men ville kun fremhæve, at utvivlsomt staar Catul høiest. Vi underkjende ingenlunde Horats's Fortjenester som Lyriker. Han har klart fattet Lyrikens store Betydning og arbeider med bestemt Overbevisning om, at denne Digtart maa hæves til en fremragende Plads i Literaturen, medens for Catul og hans samtidige dog egentlig den »lærde« Digtning stod som Hovedsagen (se herom ovenfor S. 30 og strax nedenfor). Desuden er det sikkert nok, at Horats i flere Henseender er naaet videre i Formens Behandling end Catul, ligesom han ogsaa har beriget den lyriske Digtnings formelle Repertoire[1]). Men Horats's Lyrik er dog væsentlig Kunstpoesi. Catul's Lyrik derimod er netop det naturlige Udtryk for hans Tanker og Følelser, og han er i Besiddelse af en ganske anden Varme og sprudlende Friskhed end Horats.

Vi have allerede bemærket, at Catul overhovedet er den ro-

---

[1]) Horats selv som Lyriker støtter sig ikke blot i det hele til Catul's (og de øvrige nye Digteres) Forarbeider, men er ogsaa i flere Enkeltheder direkte paavirket af ham. Dog vil han aldeles ikke anerkjende Catul, ikke engang som sin Forløber. Baade stikler han *S.* I 10, 19 *(simius iste Nil præter Calvum et doctus cantare Catullum)* paa Catul, og han tilskriver sig Æren af først at have indført æolisk Lyrik og »parisk« Iambe-Digtning i den romerske Poesi *(Carm.* III 30, 10 o. flg. *dicar . . . . Princeps Æolium carmen ad Italos Deduxisse modos; Epl.* I 19, 23 o. flg. *Parios ego primus iambos Ostendi Latio)* — en Forbigaaelse af Catul, der neppe kan være begrundet i andet end Animositet mod den yndede Digter. — At derimod Ovid *Trist.* IV 10, 53 o. flg. sætter Catul som elegisk Digter ude af Betragtning, kan i literaturhistorisk Henseende være mere berettiget.

merske Digter, der er nærmest beslægtet med de græske Lyrikere, og i saa Henseende er det ganske rigtigt, naar Macaulay siger om ham: *no Latin writer is so Greek.* Men Romer er og bliver han dog. Romersk er hans stærke Realisme, hans Betragtning af disse Digte som *nugæ* og *ineptiæ* og af Forholdet mellem Digteren og hans Verk[1]), ligesom hans Tænkesæt og Optræden i det hele. Men der er ingen anden Romer, hvis Digtning er gjennemtrængt af en saadan lyrisk Fylde og Umiddelbarhed.

Catul var ingen storslagen Digteraand, men han var udstyret med en Begavelse, der har gjort ham til en Stemnings- og Leilighedsdigter som faa. Selv tillagde han aabenbart den »lærde« Digtning størst Værd; dette fremlyser af hans Begeistring for Cinna's Epyllion, og han antyder[2]), at an hhar Planer om fremdeles at arbeide i denne Retning. Eftertiden har imidlertid følt sig mest tiltalt af de Digte, han selv betragtede som Ubetydeligheder.

Kaste vi nu til Slutning endnu engang Blikket tilbage paa Catul's Digtning i dens Helhed, se vi, at han vistnok er paavirket af Alexandrinerne, men at han er for sand og sund en Digternatur til ganske at kunne underkaste sig deres Herredømme. I sine »lærde« Digte begynder han som stærkt afhængig af dem, men efterhaanden udvides hans Horizont, og han hæver sig til en Digtning, der ikke alene er mere selvstændig, men ogsaa i sig selv har betydeligt Værd. Som lyrisk og epigrammatisk Digter er han derimod i langt væsentligere Grad paavirket af den ældre græske

1) *C.* 16, 5 o. flg. *castum esse decet pium poetam Ipsum, versiculos nihil necesse est.* Denne Anskuelse gaar igjen hos en hel Del senere romerske Forfattere (se de hos Ellis og andre Udgivere samlede Parallelsteder), men disse give den en langt mere generel Anvendelse end Catul's Mening er.

2) *C.* 64, 23 o. flg.: *heroes, salvete . . . . . Vos ego sæpe meo vos carmine compellabo.* Det er vel saa, at Catul's Død har hindret Realisationen af denne Plan — snarere end at, hvad han her tænker paa, virkelig skulde være skrevet, men ikke optaget i Samlingen af hans Digte. Smlgn ovenfor S. 31[1]).

Poesi end af den alexandrinske, men tillige helt igjennem langt mere original. Inden den romerske Literatur staar han som en fremragende Repræsentant for de banebrydende Digtere, paa hvis Virksomhed Poesiens Blomstring i den paafølgende Periode hovedsagelig beroede; som Lyriker er han ikke overtruffen af nogen.

